

תשורה

פרקים מתולדות חייו של
הרה"ת ר' אלכסנדר בן נון ע"ה,
וקשריו עם הרבי

.

סיפורו של טנק המבצעים
הראשון באירופה

י ו צ א ל א ו ר ל ר ג ל

שמחת הנישואין של
שמואל ושטערנא שרה שיחיו פיקרסקי
כ"ו סיון תש"פ

ב"ה

פתח דבר

בעת שמחה זו, בחתונת בנינו הרה"ת **שמואל שי** וב"ג מ' **שרה תחי**, שמחים אנו להגיש לפניכם תשורה זו, וכפי מנהג אנ"ש בעת האחרונה - מבוסס על התשורה מחתונת כ"ק אדמו"ר זי"ע - להוציא לאור ולפרסם נכסי צאן ברזל מאוצרות דברי ימי החסידים ומאורעות משפחות החתן והכלה למען ידעו בנים זכות אבות.

תשורה זו כוללת שני מחלקות:

האחת - תולדות ומכתבי דודנו הרה"ת אלכסנדר זושא ע"ה בונין (בן-נון), ומכתבי הרבי אליו.

והשנייה - דו"ח לכ"ק אדמו"ר ממסע 'שנק המבצעים' הראשון ביבשת אירופה בקיץ תשל"ה, אותו זכה להוביל אב החתן שיחי' יחד עם ידידיו שי'.
כפתיחה לתשורה, מובא מברק ברכת מזל טוב ששלחה הרבנית נ"ע לרגל חגיגת החתונה של הורי החתן שיחיו באדר"ח אדר"ר תשל"ו.

יה"ר מהשי"ת שברכות רבותינו נשיאינו, וזכות מסירות נפשם של זקננו החסידים יעלו בעת שמחה זו, לחתן ולכלה שיחיו להקים בית נאמן בישראל לשם ולתפארת, ואך טוב וחסד ימצאום, יחד עם כל משפחתם הרחבה, תמיד כל הימים.

כ"ו סיוון תש"פ, אולם בית רבקה, כפר חב"ד.

תוכן ענינים

---

4. . . . . מברק הרבנית חיה מושקא ע"ה לחתונת הורי החתן.

שער ראשון

7. . . . . תולדות חייו של ר' אלכסנדר בן נון ע"ה.

10. . . . . קטעי מכתבים ועובדות מקשריו עם הרבי עם צילומי מכתבי הרבי אל ר' אלכסנדר

35. . . . . הוספה - מכתב אל הרה"ח ר' מענדל פוטערפאס ע"ה.

שער שני

38. . . . . דו"ח מפעילות טנק המבצעים קיץ תשל"ה.

45. . . . . תמונות מפעילות הטנק.

48. . . . . צילום כתבה מעיתון 'ופרצת ז'ורנאל'.

54. . . . . הכתבה בתרגום לעברית.

מברק הרבנית

לחתונת הורי החתן

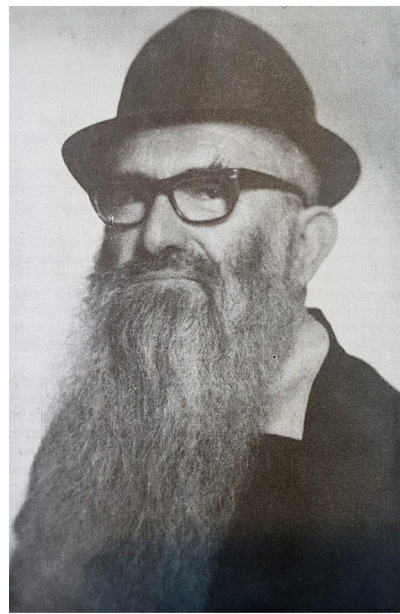
BJC 094(1618)(2-021999E 032)PD 02/01/76 1618
ICS IPMMIZZ CSP
2127568463 IDMT BROOKLYN NY 2 02-01 0418P EST
PMS RABBI JOSEPH YITZCHOKPEKARSKI, DLR
BROOKLYN JEWISH CENTER 667 EASTERN PKWY
BROOKLYN NY 11213
MAZEL TOV
MOUSSIA SCHNEERSON
NNNN

שער ראשון

פרקים מתולדות חייו של
הרה"ת ר' אלכסנדר בן גון ע"ה,
וקשריו עם הרבי

ר' אלכסנדר בן נון תולדות חייו:

איש האשכולות הרה"ח התמים ר' אלכסנדר זושא בונין (בן-נון) נולד בשנת תרע"א בעיירה קלימוביץ ברוסיה הלבנה לאביו ר' אברהם אבא הי"ד. מצד אימו מתייחס לר' מרדכי אח אדמו"ר הזקן. בשנת תרפ"ג עברה משפחתו להתגורר במוסקבה. בצעירותו דבקה נפשו באילנא דחיי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, ונכנס ללמוד בסניף ישיבת תומכי תמימים נעוועל. בהמשך למד בסניפי הישיבה בחרקוב, בפולוצק, במלחובקה וביקטרינוסלב, שם שהה - בשנת תרפ"ז - כחצי שנה.

בתקופת שהותו ביקטרינוסלב למד שחיטה, והתאכסן בביתו של החסיד ר' יצחק גולדשמיט שהיה שו"ב בעיר. רב העיר היה הרה"ג והרה"ח המקובל רבי לוי יצחק נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר זי"ע. ר' אלכסנדר נכנס לעתים תכופות לבקר בבית הרב וזכה לקירובים ממנו, כמו כן הוא שמע מהרבנית חנה נ"ע סיפורים רבים הקשורים לבני המשפחה, ואף נפגש עם הרבי.

הימים ימי האימה של השילטון הקומוניסטי. כמו חסידים רבים שמסרו את נפשם על שמירת היהדות גם ר' אלכסנדר והגלה לסיביר.

לאחר שהשתחרר התיישב במוסקבה, שם עסק בשחיטה, והיה נקרא בפי

אנ"ש "בוניע דער שוחט". ביתו היה בקומת קרקע, כעין מרתף, ושם היה שוחט בהחבא את העופות שהביאו לו. אלו שהביאו אליו עופות לשחיטה היו עוטפים אותם בסמרטוטים ומטמינים בסל או מתחת לבגדיהם כדי שלא לעורר חשד.

בשנת תרצ"ג-ד עלה לארץ הקודש בסיוע הרא"י הכהן קוק.

הוא ורעייתו מרת צפורה הקדישו את חייהם לחינוך בני ובנות ישראל - תחילה במוסד "אורה" בבני ברק, ולאחר מכן במוסד "ביתנו" לילדים מחוסרי בית אותו הקימו ברעננה וניהלו במסירות במשך עשרות שנים. מוסד זה זכה לתמיכה כספית מהרבי, ולמענות מעודדים לאורך כל הדרך.

בעבודתו החינוכית ראה משימת קודש שאינה יודעת גבולות זמן. כל הווייתו נתונה בדאגה ואהבה לילדים שהצטופפו בצל קורתו.

במכתבו הראשון של הרבי אל ר' אלכסנדר - בכ' סיון תשט"ז - ציין כי "רבות שמעתי אודותי ואודות פעולותי בכלל ובשטח החינוך בפרט" (אגרות קודש ח"י"ג ע' קצח). מאוחר יותר הרבי אף כתב לו כי החינוך על טהרת הקודש היא המצוה אשר בה צריך להיות "זהיר טפ"י".

בהמשך מונה ר' אלכסנדר בהוראת הרבי למפקח הכללי על בתי הספר של רשת אהלי יוסף יצחק בארץ הקודש. כמו כן עסק רבות במבצעי המצוות של הרבי.

בשנים הראשונות לנשיאות הרבי עדיין לא הכריז על עשרת המבצעים, והפעילות להפצת המעיינות התמקדה בעיקר ב"ערבי חב"ד" במושבים או בקיבוצים. לכל ערב כזה היו שולחים שני אברכים - אחד היה נואם והשני היה מנגן. בין המשתתפים בפעילות מיוחדת זו היה ר' אלכסנדר, שהיה מהנואמים.

כמו כן היה מהמרצים הקבועים בקורס למורים שהתקיים ליד הישיבה בלוד בשנת תשכ"ז, כפי שצויין בדיווח ההנהלה (ימי תמימים ח"ג ע' 490).

לחודש תשרי של שנת תשכ"ג נסע ר' אלכסנדר לראשונה להסתופף בצל כ"ק אדמו"ר. מעניין לקרוא עובדה זו בתוך מכתב מהרבי אל בנו של ר' אלכסנדר, מחודש מר-חשון באותה השנה: "בהכירי את אביו שי מקודם לכן מתוך מכתבים ועתה גם נפגשנו פא"פ" (אגרות קודש חכ"ב ע' שנו).

יזם את "קרן תפילין" לסייע לתלמידים נזקקים בהספקת תפילין ותשמישי קדושה, ועמד בראשה. בבטאון "ברשת החינוך" (בטאון ארגון מורי חב"ד), תמוז תשל"ג, אנו קוראים כי "הקרן כבר החלה בפעילות מעשית, וכבר

סופקו עשרות זוגות תפילין לתלמידי בתי"ס חב"ד ברחבי הארץ". (איזכור נוסף לפעילותו בשטח זה ראה בימי תמימים ח"ז ע' 60).

היה בעל צדקה גדול, הקים קרן גמ"ח, וחילק מכספו צדקה בשופי.

היה "מתפלל" במלוא עומקו ורוחבו של מושג זה. כשהגיע זמן תפילה היה מתנשא לגבהי מרומים, ואף אם המנין דל היה וקטן, והמתפללים ממהרים - כל זה לא נגע בו. הוא בא ראשון לבית הכנסת ועזב אחרון. וכפי שמתאר בנו, ר' אורי צבי: בפינתו הקטנה שמים וארץ נפגשו. אבא היה בעולמות עליונים בתפילתו, עולמות הנשמה המתדבקת באלקות. לא מתנועע כמעט, אבל שר, שמח, בוכה, מדבר, מתחנן, מודה - עולם ומלואו.

בשנותיו האחרונות לקה במחלת לב, בעקבותיה סגר את מוסד "ביתנו" שניהל.

כשנה לפני פטירתו עברו - הוא וזוגתו - להתגורר בירושלים ת"ו, שם עסק בהדרכת בעלי תשובה בדרכם בשדה היהדות - בלימוד, בייעוץ ובפתרון בעיות אישיות. ביתו היה פתוח יומם ולילה לכל דורש ומבקש.

כאן אף השלים את מפעל חייו - כתיבת ספרו "ילקוט תורת הנפש על פי חב"ד", ספר שנכתב במסירות נפש, בשקידה ובהתעמקות, בשעות המאוחרות של הלילה לאחר יום עמל מפרך במוסד "ביתנו" ובכל שעת פנאי שחיפש ומצא מבין שעות היום, ולאחר מכן בימי חוליו במצבים שהמחלה היתה גוברת על כוחותיו הפיזיים. רוחו ומכתביו של הרבי הם אלו שדחפו ועודדו אותו להמשיך במשימה.

נפטר בגיל 70, בכ"ח אייר תשמ"א. אלמנתו מרת צפורה האריכה ימים אחריו, ונפטרה באלול תשס"ז. ת.נ.צ.ב.ה.

ר' אלכסנדר ורעייתו זכו לקבל מהרבי עשרות מכתבים, בהם עצות, עידודים, ברכות והוראות. רבים מהם באו כבר בדפוס בסדרת "אגרות קודש" ועוד.

בקובץ שלפנינו נציץ לתוך קשריו של חסיד בעל שיעור-קומה זה עם נשיא הדור, כ"ק אדמו"ר, אליו היה מסור בלב ונפש.

עובדות ומכתבי הרבי אל ר' אלכסנדר בן נון (ע"פ סדר השנים)

ויזכור ימי עולם

היכרותו הראשונה של ר' אלכסנדר עם הרבי היתה כבר בשנת תרפ"ז, אז שהה תקופה מסויימת ביקטרינוסלב, והיה מבאי בית הוריו של הרבי. לימים סיפר את רשמיו מאותה תקופה:

מהפגישות הראשונות עם הרבי נחקקו בזכרוני התמונות הבאות: היה שתקן מופלג, עמד לבדו, למד לבדו ומעולם לא התערב עם צעירים בני גילו שהתגודדו אחרי התפילה ושחו בעניני היום. היה עומד באולם, במקום שבו לימד אביו חסידות, עמד בפינתו הקבועה, שקוע בלימודים. כאשר אמו נכנסה - היה קם. תמיד ראו אותו חבוש מגבעת, רציני, מופנם, כמי שדרכו סלולה לפניו. לא התערב בעניני הבית, והקדיש את עצמו אך ורק ללימודיו. שמעתי מאמו סיפורים רבים על אודותיו, שמכולם עלתה דמות בלתי גלילה שכל אם יהודיה מייחלת לעצמה...

(ימי מלך ח"א ע' 202-402).

השגחה העליונה העמידתו בקרן אורה

ההתכתבות הענפה בין הרבי והרה"ח ר' אלכסנדר החלה בשנת תשט"ז. במכתב מכ' סיון כותב לו הרבי, בין השאר, את הדברים הבאים:
לאחרי שזה רבות שמעתי אודותו ואודות פעולותיו בכלל ובשטח החינוך בפרט, נעם לי עצם העובדא לקבל מכתבו, ובו ראשי פרקים מאשר עבר עליו והסתדרותו עתה.

באותו מכתב, כמו גם במכתבים נוספים, מעודד הרבי את ר' אלכסנדר להמשיך בעבודת הקודש שלו בחינוך הכשר. זאת כדרכו בקודש שלא הניח לאדם בעל השפעה - רב, מחנך, וכו' - לעזוב את מקומו או את תפקידו. חוב קדוש וזכות קדושה על כל אחד לתקן את בדק דת ישראל, לעשות כל שביכלתו להציל יהודים, לפעול ולהשפיע בשמירת היהדות.

וכך כתב הרבי במכתב זה:

אף שתמהתי וגם נצטערתי קצת לתוכנו ובעיקר לרוחו החדור עצבות ועוד יותר מזה, וכותב הנני שגם תמי' בעיני וטעמי ונמוקי בזה אשר כיון שהשגחה העליונה העמידתו בקרן אורה שניתנה לו האפשריות לעבוד בחינוכם הכשר של בני ישראל, הרי זוהי הוכחה ברורה שניתנו לו הכחות למלאות תפקיד הכי נעלה זה, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ובמילא אין הדבר תלוי אלא ברצונו, ואם רק ירצה באמת ובהחלט בודאי יתגבר על המכשולים והמניעות וגם על ההעלמות וההסתרים, ואפילו את"ל שהעצבות יסודה במה שלעת עתה לא עלתה בידו לשפר החינוך האמור ככל הדרוש, הרי נוסף על המבואר בתניא ובכמה מקומות שבכל אופן העצבות מופרכת ואינה אלא מזיקה, הרי ידוע הוראת נשיאנו הק' טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ובפרט שבטבע האדם שכשהוא מתאנח מרגיש קצת שביעת רצון שמצטער על הדבר ואין זה מוסיף מרץ בפעולות למלאות הגרעון.

(אגרות קודש ח"ג ע' קצח-קצט).

אין איש נקי מעבודה קדושה זו

באגרת ארוכה מיום י"ד ניסן תשי"ז נדרש הרבי לשאלת ר' אלכסנדר "מה יהיה עם עצמי?". . .

הנה תשובת הרבי:

במה שכותב שלפעמים עושה חשבון בנפשו מהתעסקותו בחינוכם של אחרים אבל מה יהי' במצבו הוא ובעניניו אשר יום רודף יום וכו'.

ובודאי נודע לו אשר בעיא זו ודכדוכי נפש אלו עתיקים הם ומבלבלים הם את כל העוסקים בצור כלל ובשטח דעסקנות צבורית התופסת ומקיפה את כל האדם כולו ביחוד, ומובן ג"כ שלא בכל התקופות ולא לכל האישים שוה הפתרון של הבעיא ותשובת שאלה עיקרית זו, ואינה דומה שעת מלחמה לשעת שלום, שעת חירום לשנים כסדרן, ופשיטא שאינו דומה מי שכשרון מיוחד לו בעסקנות לזה אשר ענינו בזה הוא באופן דאתכפיא, וע"פ דברים האלה אשר מובנים הם וגם פשוטים להמתבונן אפילו שעה קלה בהשקפת עולם של תורתנו תורת חיים אשר כלל גדול בה, ואהבת לרעך כמוך וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

מובן אשר בדורנו דור יתום, ומאידיך גיסא דור דעקבתא דמשיחא סוף הגלות והכנה קרובה לאתחלתא דגאולה האמיתית, אשר עליה נאמר שתהי' גאולה שלימה, ז.א. שאף איש אחד מישראל לא ישאר בגלות, בגלות כפשוטה, וגם בגלות ברוחניות, מוכרחת השתתפות כל אחד והשתדלותו בקבוץ נפשות בני ישראל וקירובם לגואל ישראל הוא השם יתברך נותן התורה והמצוה, אין

איש נקי מעבודה קדושה זו, על כל פנים זמן מסוים בכל יום שבוע וחדש, וככל אשר יגדל כשרון האיש בעבודה זו תגדל גם כן כמות הזמן עליו להקדיש לה, שמזה מובן ג"כ שישנם כאלו אשר עיקרם הוא דוקא עבודה האמורה, וכל שאר עניניהם הכשר מצוה הם גם לעבודה זו, ובמלות אחרות זוהי המצוה דביה הוה זהיר טפי (עיין אגרת הקדש לרבנו הזקן סוף פרק ז' ובספר השיחות קיץ ת"ש עמוד כ"ב, ובהערה שם), וכל שאר התורה והמצוות שלו עולים דרך מצוה זו, מלמטה למעלה, וכל המשכות והשפעות שלו נמשכים על ידי מצוה זו מלמעלה למטה.

אבל מובן ג"כ שבכדי לקבץ הניצוצות ובכדי לקרב הלבבות, אינו מספיק טופח בלבד אלא צ"ל טופח ע"מ להטפיה, וזהו ענין הנתון לאדם למדוד ולהקציב בכל יום ובכל תקופה כמה זמן ומרץ צריך הוא לעבוד בעצמו, מיט זיך און אין זיך [עם עצמו ובתוך עצמו], אף שרובו ככולו נתון הוא לעבוד עם הזולת . .

וכיון שהקב"ה מודיע שאינו מבקש אלא לפי כחן, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, ובכ"ז דורש העבודה הנ"ל בודאי שאפשרי למלאותה, ואין להתרשם אם בהתחלת הענינים נפגשים בקישוים ולא עוד אלא שגם מכשלה בא לפעמים, וכידוע דרז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהן, ואין לך דברי הוראה גדולה מזו שהרי היא בהלכות דפקוח נפשות . .

בהמשך האגרת מסכם הרבי את הדרישה המעשית:

ואם לקולי ישמע, יגביר חיילים בעבודתו חינוך בני ובנות ישראל שהשפעתו עליהם הן בהמוסד והן שמחוץ למוסד, ויביט על הענין כמו שהוא לאמיתתו ובפנימיותו, שמתעסק הוא באלו אשר על כאו"א מהם נאמר בנים אתם לה' אלקיכם, וכל דבר שמקרב אותם לאבינו שבשמים וכל פעולה בזה למעלה היא נצחית לעולם ועד וגורם נחת רוח בלתי גבולי, אלא שכדי שתהי' עבודה בהצלחה, צריך הוא וכן ביתו להיות דוגמא חי' בשביל המושפעים שלו לאותם הענינים בהם משפיע עליהם, ז.א. דוגמא חי' של איש ואשה הישראליים ע"פ דברי תורתנו הק', וביחד עם זה חדורים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות, שזהו מכריח קביעות בנפשו וגם קביעות בזמן ולימוד החסידות ושמירת הדרכותי' והנהגותי', ואז בודאי תקוים ג"כ ההבטחה דנעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ואלף פעמים בזה לא בדרך גוזמא כמבואר בכ"מ, ז.א. שבלימוד שעה אחת מצליחים וקולטים כמות ואיכות שאחר נצרך לאלף שעות, ואז ילך גם בחייו הפרטים מדרגא לדרגא מחיל אל חיל.

ולסיום כותב הרבי:

מובן שעבודה לא קלה היא, אבל מאין הוא הקס"ד שאיש הישראלי צריך לחפש לו עבודה קלה ובפרט בימינו אשר שכנתא בגלותא חשך כפול ומכופל וכל הענינים יגיעים וכו', ויותר ממ"ש כאן נמצא בין השטים, ותקותי שגם בזה די למתבונן, ויה"ר ששנינו נכוון לפירוש אחד על ידי שלשנינו תהי מטרה אחת להפיץ מעינות החסידות הלוך וכבוש עד שיכבשו את כל עמנו בני"י כולם, ולא ילמדו עוד איש את רעהו ומלאה הארץ דעה את ה'.

(אגרות קודש חט"ו ע' כט ואילך).

עצבות מופרכת מעיקרא

בן=נון/רעננה

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
איש רב פעלים מלאכתו מלאכת
שמים מזה אלכסנדר זיסל שי

1

מנחם מענדל שניאורסאהן
לובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, ב' טבת תשי"ח
ברוקלין

שלום וברכה!

זה עומן רב בי ותר שלא נחבלו ממנו כל מלחבים. ובפרט-שמכתבו האחרון מ"ה חמוז כתוב הי' כנראה קמטב רוח בלתי רצוי, וארשה לי לומר בלתי חסידותי כלל, וכמבואר באריכות בחסידות שעצבות מופרכת מעיקרא, ואפילו מירות רק לעתים זמנה הוא, וקיל, ותקותי חוקה שאף ועד עתה הוטב מצב רוחו, ובחלק מהנקודות שגרמו לנמכות רוח, חלה גי"כ הטבת, ואשמח אם יודיעני בזה, ובפרט שבאים אנו מימים הבהירים של ג"מ כסלו-ראש השנה לתורה החסידות ולדרכי החסידות-ובטמכות ימי חנוכה דחמי"א אינון, (יעוין תשובת הרשב"א סי' ט"ז במעלת דשמונה ימים דוקא ומבואר היטב בדרוש חנוכה דבעל התני"א בתורה אור (ל'ר') שהנ"ל והמצוה הוא בשמן, ריזא דרוזין דאורייתא כמבואר בזהר הק' (דמשיך נ"ה) מהם על כל השנה כולה-מרוזא דרוזין ועד לנגלה דאורייתא והמעשה הבא מלימוד זה, וכפסק תורתנו שהשמן מפעפע בכל מקום-לקיים מ"ש תמים תהי' הנגלה הנסתר והמעשה כולם יחד.

ברכה לבשו"ט זלתי"ה יעו"ת

המצוה בה צריך להיות זהיר טפי

בשלהי שנת ה'תשכ"ח פירט ר' אלכסנדר במכתבו אל הרבי מספר בעיות וקשיים בניהול המוסד, וכפי הנראה אף שקל האם בכלל להמשיך בכך.

במכתב ארוך ומנומק מיום כ"ב אלול שב הרבי ומעודד את ר' אלכסנדר, ודורש ממנו להמשיך בפעולותיו חרף הקשיים. בין הדברים כותב הרבי:

אם בכל הזמנים והתקופות החנוך על טהרת הקדש הוא מהענינים החיוניים של עמנו בני ישראל, על אחת כו"כ בתקופתנו זו ובאה"ק ת"ו. ומזה מובן וגם פשוט אשר אשרי חלקו של כל אחד ואחת המתעסק בזה, ובפרט במשך כמה שנים שזוהי הוכחה מוחלטה כי היא המצוה בה צריך להיות זהיר טפי, וכמבואר בכמה מקומות בדא"ח ומהם באגה"ק לרבינו הזקן סי' ז', ובס' השיחות קיץ ש"ת ע' כב, וביחוד כשראה פרי טוב בעמלו, והרי זהו מעין השכר הכי נעלה דעולמך תראה בחיך.

ועוד בהמשך המכתב:

המענה על זה במלואו ימצא בסיפור המפליא הנדפס בהקדמת כ"ק מו"ח אדמו"ר לס' פוקח עורים, על דבר ר' יוסף משפיע, ובל' אדמו"ר האמצעי, הועתק שם ע' ל"ד, דער טאטע האט צוליב א טובה פרטית געמאכט פון א למדן א בעל עגלה [אבי (-) כ"ק אדמו"ר הזקן] עשה, בשביל טובה פרטית, מלמדן בעל-עגלה]. והגע בעצמך, שהמדובר הוא בשביל טובה פרטית, ובאחד מחסידי אדמו"ר הזקן ומבעלי צורה שבהם, שנקלע לקצה השני להיות בעל עגלה כפשוטו, ויעויין שם הסיפור באריכות שהי' למשך כמה וכמה שנים.

והרי אין זה בערך כלל למצבו הוא שמחנך בני ובנות ישראל, שעל כל אחד ואחת מהם אומר הבורא עולם אשר כולא קמי' כלא חשיב ממש, שזהו בנו יחידו, ונמסר להתחנך על ידו מתוך חיבה ובהקדמת נתינת היכולת והכח לטפל בחינוכם. ועוד שהמדובר הוא בנוער, זאת אומרת שכל הטבה במצבם הרי במשך הזמן מתגדלת פי כמה, וכידוע הדוגמא משיפור הכי קטן בגרעין שנוגע ביותר וביותר, כשגדל להיות אילן נושא פירות.

(אגרות קודש חי"ז ע' שלט ואילך).

הוראה באצבע על התכלית שבחינוך, שיהיה המחונך בבחינת "חי נושא את עצמו"

בחורף תשי"ט סבל ר' אלכסנדר מצרידות. הרבי מתייחס לכך במכתב מאלף, מורה מה לשאול את הרופא, וגם מציע "פירוש וביאור" באירוע זה:

במענה למכתבו מכ"ה טבת, בו כותב אודות מצב בריאותו, ובהעיקר - בהנוגע להצרידות, ואשר שאל דעת רופאים ולא מצאו כל סיבה מיוחדת, אלא שפקדו עליו מנוחה עכ"פ מנוחה במיעוט-דבור, ומבאר ומפרט הקישורים המיוחדים בעבודתו ומשרתו אשר בהנהגה כזו.

והנה בכגון דא יש לומר, בסגנון חז"ל "יצא הפסדו בשכרו", אשר על ידי שכאילו מפסידים לפי שעה (ע"י שישמע להוראה האמורה), ירוויח וישתכר פי כמה לאחרי זה. ובטח לא יודרש ממנו מנוחה מדבור, כי אם מיעוט בזה. כן כדאי לשאול הרופא שהתייעץ עמו, על אופן הדבור באופן שיהי' מן השפה ולחוץ (במובן הגשמי - אבל לא ח"ו במובן הרוחני והפנימי) - שזה איזה עשיריות בשנים מנסים ללמוד כן כמה מהנואמים, ובכלל אלו שענינם בדבור רב לפי ערך, ואפילו הבריאים שביניהם. וכללות הענין הוא - כפשוטו של הביטוי הנ"ל, שאף שהדבור הוא בקול רם ובחיות אינו נוגע כ"א במוצאות הכי חיצוניות וכמו השפה והלשון וכו'. ובודאי שגם בנדון דידי' - יביא זה תועלת גדולה. וי"ל שגם לאחר שיבריא ויחזור לאיתנו.

במ"ש שבא בטענה, למה זה וכו' - הנה אף שמובן הצער שלו והקישורים לכאורה וכו' - הנה כל טענות בכגון דא (לכאורה) אין מביאים תועלת, כ"א אדרבה, שהרי מביאים להתרגזות ובמילא לעצבות ונפילת רוח וכו', שע"ז מהירות הרפואה מתמעטת וכו'. ובאם רוצים למצוא דוקא פירוש וביאור להענין, הרי י"ל (אף כי כמובן, רק בדרך אפשר) שזהו הוראה באצבע על התכלית שבחינוך, אף שלא הכל מדייקים בזה, אשר מטרת כל מחנך, הראשונה והעיקרית, שיהי' המחונך שלו בבחי' חי נושא א"ע גם בענין שהוא מחנך אותו, ולהשיג מטרה זו בהקדם (אף כי כמובן בחינוך יסודי).

וביחוד בהנוגע אליו, הרי זה פשוט עוד יותר: שישתדל שהמחונכים שלו יתפללו בהתלהבות וידברו בעניני יהדות בהתלהבות וכו' לאחרי המצאם זמן קצר תחת השפעתו, ובאופן שיהיו טופח ע"מ להטפיה, ולהשפיע על המחונכים-ות שנכנסו להמוסד לאחריהם - והוא יהי' רק בבחי' עומד על גביהם משגיח ומנהל כללי, וק"ל.

מובן שבכל הנ"ל - אין כאן ח"ו להצדיק הענין וכו' וכו'. ואדרבה, צריך לקוות שבעתיד הכי קרוב יחזור לאיתנו, וישתדל בהמחונכים שלו באופן האמור אבל באופן דבחירה חפשית בזה ומתוך הרחבת הדעת אמיתית.

בברכה לבשו"ט ולרפוקו"ש,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בודאי התועדו באופן המתאים לציין את יום הסגולה יום ההילולא (יו"ד שבט) של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל.

(אגרות קודש ח"י"ח ע' קפט-קצ).

התועדות חסידותית המרוממת את הנפש

ב"ה, כ"ו ניסן, תשי"ט

ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ רב פעלים ובעל מדות מו"ה אלכסנדר ז. שי

שלום וברכה!

. . . כיון שאינו מזכיר בהנוגע לבריאותו הוא, תקותי שהוטב ובעתיד הכי קרוב יבשר טוב בזה וכן מהשתתפותו במשך זמן חירותנו דאזלינן מני" בהתועדות חסידותית, התועדות המרוממת את הנפש האלקית ובאופן שיפעול על הנה"ב וגם הגוף וחלקו בעולם בכלל, שהרי זוהי כוונה הפנימית בכל הענין להמשיך השפעה ממנה בהימים השבועות וחדשים הבאים אחרי'.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(אגרות קודש חכ"א ע' תל).

ותבשר טוב מתוך מצב רוח טוב

בתקופת שנת תשי"ט פנתה מרת צפורה - זוגתו של ר' אלכסנדר - אל כ"ק אדמו"ר מספר פעמים, בקשר לענין בריאותי מסוים.

להלן אחד ממכתבי כ"ק אדמו"ר אליה בקשר לזה.

ב"ה, י"ז אייר תשי"ט

ברוקלין

מרת צפורה תחי'

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מששי באייר,

לפלא מה שכופלת בקשתה בכל פעם ופעם, בה בשעה שכתבתי לה מאז, שנכון יהי' לבה בטוח בהרופא כל בשר ומפליא לעשות, אשר, כלשון הכתוב, את הכל עשה יפה בעתו, שמדויק בזה - שני הענינים, בעתו דוקא, ואשר יהי' יפה,

ויהי רצון שיהי' הטפול הרפואי בעתו ובהצלחה כנ"ל, ותבשר טוב מתוך מצב רוח טוב בענינים הפרטים והכללים גם יחד.

בברכה

מ. שניאורסאהן

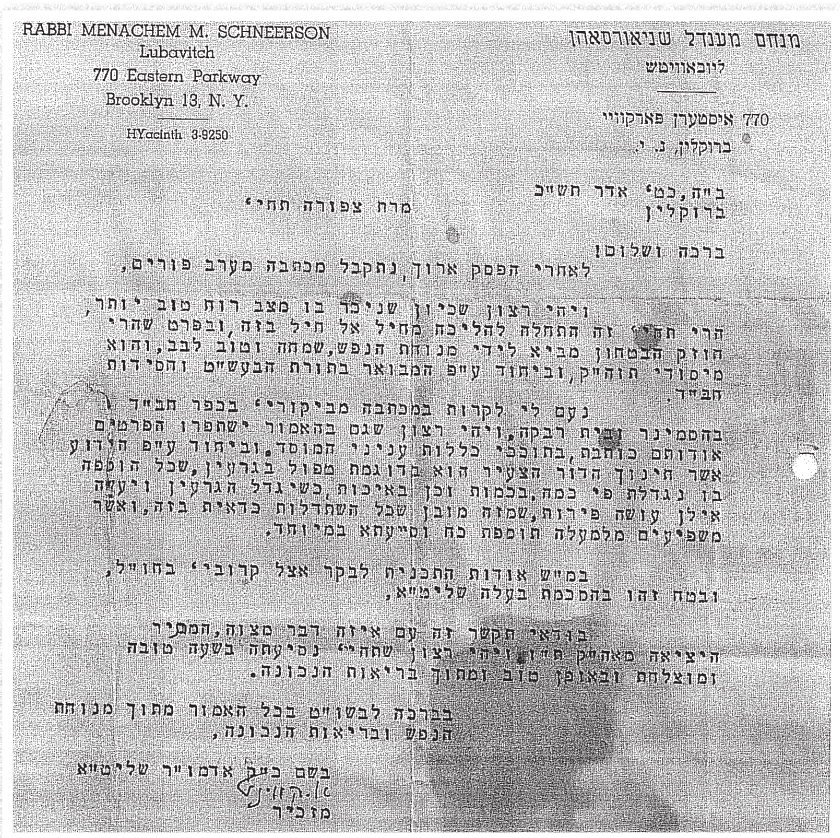
(המכתב נדפס באגרות קודש ח"ה ע' שעז, ללא שם הנמענת).

במכתב זה משתמש כ"ק אדמו"ר בלשון מעניין ובלתי רגיל, "ותבשר טוב מתוך מצב רוח טוב" [בהזדמנות אחרת השתמש כ"ק אדמו"ר בנוסח דומה: "בברכה לבשו"ט מתוך מצב רוח שמח" (אגרות קודש ח"ג ע' שפד)].

חינוך הדור הצעיר הוא בדוגמת טפול בגרעין

במכתב נוסף אל מרת צפורה כותב הרבי, בין השאר, את הדברים הבאים: נעם לי לקרות במכתבה מביקורי' בכפר חב"ד בהסמינר ובית רבקה. ויהי רצון שגם בהאמור ישתפרו הפרטים אודותם כותבת, בתוככי כללות עניני המוסד. וביחוד ע"פ הידוע אשר חינוך הדור הצעיר הוא בדוגמת טפול בגרעין, שכל הוספה בו נגדלת פי כמה, בכמות וכן באיכות, כשיגדל הגרעין ויעשה אילן עושה פירות, שמזה מובן שכל השתדלות כדאית בזה, ואשר משפיעים מלמעלה תוספת כח וסייעתא במיוחד. (המכתב נדפס באגרות קודש ח"ט ע' רלה, אף הוא ללא שם הנמענת).

להדליק הנרות שבכל אחד מבנ"י

בי"א שבט תשכ"ב כותב הרבי לר' אלכסנדר:
 לכתבו האם (בענין השיחות וההרצאות בעניני חב"ד) יתרכז ויתמיד
 במקום א', או שבכל פעם במק"א -
 לדעתי, אף שהעיקר להדליק הנרות (בר ה' נשמת אדם) שבכאו"א מבנ"י,
 ובאופן דבהעלותך (עיין לקו"ת ר"פ בהעלותך)
 ולכן יש להרבות במספר המקומות שמבקר - ובפרט שלאחרי ההדלקה
 ראשונה בכמה פעמים ומקרים "השלהבת עולה מאלי"י"
 בכ"ז כדאי שבב'ג' מקומות יבקר ג"כ באופן מסודר.
 לההתאוננות שרבות פעמים אינו רואה תוצאות (על אתר) - יעויין לקו"ת
 בהחילוק דזריעה ונטיעה.
 (אגרות קודש חכ"ב ע' קכ-קכא).

החילוק דזריעה ונטיעה - ראה בלקו"ת בחקותי מט, ד.

מן המילוי בכמות יבואו למילוי באיכות

בי"ג אלול תשכ"ב כותב הרבי לר' אלכסנדר:
 שמחתי במאד מאד להידיעה אשר מלא המוסד תלמידים-ות שי' (ותקותי
 שמשתדלים ככל האפשרי להגדיל כושר קליטתו). ויה"ר שמן המילוי בכמות
 יבואו ג"כ למילוי באיכות. ויה"ר שבקרוב יראה איך שגם שאר ה"מרה-
 שחורה"ות שלו (יעויין מכתבו מכ"ב תמוז תשכ"א, ועוד) כזה יהי' סופן,
 ויקיים ציווי הבורא לעבדו (בכל דרכיך) בשמחה וט"ל.
 (אגרות קודש חכ"ב ע' שכ-שכא).

כעת אתה כאן...

לחודש תשרי של שנת תשכ"ג נסע ר' אלכסנדר להסתופף בצילו של
 הרבי.
 הרה"ח ר' יוסף הרטמן מספר על מאורע יוצא דופן שהתרחש באותו
 החודש:

באחת מהתוועדויות הקודש פנה פתאום הרבי אל ר' אלכסנדר ואמר לו:
 אלכסנדר בונין, פארגעס אויף רעננה, פארגעס אויף מוסד ביתנו. איצטער
 דו ביסט דא. דארטן איז אלץ בסדר [אלכסנדר בונין, תשכח את רעננה,
 תשכח את מוסד ביתנו, הכל שם בסדר].

כיון שהכרתיו היטב, ניגשתי אליו מיד לאחר ההתוועדות ושאלתיו לפרש הדברים. סיפר לי ר' אלכסנדר: באמצע אחת השיחות עלו במוחי מחשבות שונות. אני יושב כאן בבית חיינו, נהנה מהשיחות, המאמרים וההתוועדויות הנפלאות ומרוממות הנפש, ואילו אשתי מרת צפורה נושאת לבדה בכל הנטל הכבד של אחזקת המוסד, הן בבעיות הגשמיות והן בבעיות הרוחניות. הוא היה בהתפעלות עצומה ואמר לי: הרבי קרא את מחשבותיי באמצע השיחה . .

”יעמאלט דאוונט זיך”

ביחידות בג' מר-חשון תשכ”ג, על דברי ר' אלכסנדר כי אינו מצליח להתפלל כדבעי (”עס דאוונט זיך ניט”), ענה כ”ק אדמו”ר בתמיהה:

ר' אלכסנדר, מה פירוש הדברים ”עס דאוונט זיך ניט”?

- הרי נאמר ”הליכות עולם לו”, ישנם בכך שלשה פירושים:

א) הליכות עולם - לו, שמביאים לו להעולם - ממשיכים אלקות בעולם על ידי תורה.

ב) הליכות עולם שמוליכים את העולם לו יתברך - על ידי מצוות.

ג) הליכות עולם שהולכים מהעולם לו יתברך - על-ידי תפילה.

- משלשלים הטלית על הראש, נעמדים ליד הקיר, ואזי מצליחים להתפלל (”יעמאלט דאוונט זיך”).

(היכל מנחם ח”ב ע' רט-רי).

קולו הבהיר החם והטוב של הרבי

את רשמיו מאותו ביקור מלא הוד אצל הרבי העלה ר' אלכסנדר על הכתב. רשימתו זו נדפסה בהתקשרות גליון איקנב נע' 8-9, והיא מובאת כאן כלשונה:

ב”ה תשרי, חשון תשכ”ג

1. למסור מה שהעין רואה זה בלתי אפשרי, כי הראיה היא 'עצמות' והדבור הוא 'לבוש' לנפש.

2. לא נכון, השואלים מה ראינו? אלא איך ראינו? הרבי שליט”א היה אתנו ב-7 פגישות התוועדויות ושתי יחידויות, שפע של רשמים וחוויות ניתנו לנו על ידי הוד כ”ק הרבי, וספק אם הצלחנו לקבל את האור הרב ואהבת עולם שניתנו לכל חסיד ותמים.

3. הרבי! צדיק וקדוש "קרוב לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" בהיכנסו לבית-הכנסת בשקט, בהליכת קודש, בנשיקתו לפרוכת, ועמידתו בפנינתו, והנך אתה היהודי הפשוט, חש ומרגיש כי קדושה שוכנת בהיכל ה', הרגשה של בית המקדש, התפילה בקול, בשמחה ובכוונה, בית-הכנסת מלא מפה לפה, צפיפות וקירבה, "עומדים צפופים ומשתחיים רוחים". ולפני תקיעת-שופר, חצי שעה כבר, תנועה נרגשת של כל הצבור, לתפוס עמדה יותר קרוב לרבי, במסירות נפש ממש, בעקשנות ובחבה בלתי מתוארת, רצים נדחקים נדחפים, מאות איש, זקן ונער, עני ועשיר אל הבימה לראות ולשמע - אולי אולי. תקיעת-שופר שנשמעת מפי כ"ק הרבי, מרעידה את הלב ומרגישים ממש, אולי פעם בחיים "קול שופר".

4. והנה כוס של ברכה שמחלק הרבי אחר ההתועדות, ליין אחר ליין [שורה אחר שורה], תור ארוך וצפוף, גדול וקטן שם, מאוחר בלילה עד לפנות בוקר עומדים בצפיפות ובמחנק, אבל בשמחה ובאושר על פני כל ילד וזקן, והנה הרבי בפשטות, בענות חז, בצניעות קדושה, בעיני החמות המלטפות הרכות, ובת צחוקו הטוב - מסתכל בך וחש אתה שהנך שקוף לפני עיניו הקדושות וכוסית יין נמזגת וברכה קצרה, טובה, אתה שומע ויורד מהמדרגות ורוח לך, ואושר משתפך על פניך, עמדת על יד הרבי, נשיא ישראל, הנשמה הכללית, קדוש ישראל - הוא הוא מזג לך בידו, ונתן בידך כוסית יין, האם אפשר לשותות ולשכוח כוס של ברכה, שקבלת מהרבי שליט"א לא ולא.

5. התועדות: האולם מלא מפה לפה, כתף לכתף, אין סדר גדול, ואין סדר קטן, ים של מעילים "סירטוקים" שחורים וגארטלך שחורים ופנים מאושרים רציניים ובוחנים, לא רק האולם מלא מקיר לקיר אלא כאילו אנשים תלויים ויורדים מהתקרה דבוקים לקירות, צמודים לארונות, ולארון הקודש, דממת קדש, על השולחן מפה מלבינה, הקערה עם המזונות וכוס היין נמזג ונמסר לידו של הרבי על ידי החסיד אדום הזקן, לחיים! לחיים! נשמע קולו הבהיר, החם, והטוב, של כ"ק הרבי ואלפי איש עונים לחיים, מגישים כוסות לעיניו של הרבי ומחכים לנדנד ראשו למבט עיניו, למי בת צחוק, למי סבר פנים רציני, ולמי צחוק רחב. השירה פורצת עזה, חמה, רוטטת, מרקידה גוף ונפש. והנה שקט משתרר, הרבי פותח "עס איז דאך ידוע" [הרי ידוע] והשיחה מדברת על תורה ומצוות, על לולב ואתרוג על אושפיזין אברהם - הבעש"ט, יצחק - המגיד, יעקב - הרבי הזקן. פנינים מתגלגלים מפיו הקדוש, כולם צמודים מרותקים מוקסמים מדברי כ"ק, דממה וקדושה וההיכל מלא אלפי איש ואשה - בעזרת נשים. ואין קול, ואין שעול, ואין תנועה ואין זמזום, ואין רטון ורשרוש. היתה לי הרגשה של 'מתן תורה' על הר סיני כאילו.

6. יחסו של הרבי לחסיד הנכנס ליחידות: הרבי מרומם ומעלה את החסיד והמקושר אליו, הוא מחזק את כוחותיו הנפשיים והגופניים, הוא משכנע אותו כי יש שליחות, ואם הולכים בשליחותו של מקום, מנצחים, כי הטוב והקדוש מוכרחים לנצח. כי לכל אחד ואחת יש נשמה אלקית, ויש לו כחות אדירים, לנצח את הנפש הבהמית, עם "החשבון הקר והיבש" כל אחד מוכשר לקרב רחוקים, לתת צדקה, ללמוד נגלה ונסתר, ללכת בדרכי ה', לכל אחד יש כח ומסירות נפש, וביחוד, בפלטרין של מלכות - ארץ-ישראל. בשיחותיו הפומביות והאישיות "התוועדות" ו"יחידות" הוא טוען כי גדול הוא האדם, קדוש הוא, ואל יפול ברוחו.

אשרינו כי הרבי מקרב אותנו

ממשיך ר' אלכסנדר ומתאר:

7. כל פגישה עם הרבי נוסכת ויוצקת אמונה לווהטת, וכח מסירות נפש בשמחה, ללכת בדרכי השי"ת, ובארחות צדיקים ותמימים, אחרי התוועדות וביחוד אחרי יחידות, יוצאים כאילו נבראו מחדש, כל העולמות מקבלים מושג חדש, ותוכן חדש, היצר הרע נראה בזוי, ומשוקץ, והנפש האלקית מנצחת, וכובשת "הלוך וכבוש". מרגישים, - אני חושב כל אחד - את הרגש של "אלקי נשמה שנתת בי, טהורה היא, אתה בראת אתה יצרת". . .

8. האדרת והאמונה, הבינה והברכה, הדעה והדיבור, העוז והענוה, הקריאה והקדושה, אם מותר לי לבטא בשפתי הפשוטה.. מכוונת לקדוש ישראל 'למשה, דבכל דרא' להוד כ"ק הרבי שליט"א.

"אידן" [יהודים], אשרינו מה טוב חלקנו, מה נעים גורלנו, ומה יפה ירושתינו כי הרבי מקרב אותנו ואנו מקושרים אל קדוש ישראל.

א. בן-נון.

מסר תוכן שיחתנו והצליח

כחודשיים לאחר הביקור כותב הרבי לר' אלכסנדר אגרת מיוחדת:

ב"ה, י"א טבת תשכ"ג

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת הקדש מו"ה [אלכסנדר זוסיא שי' וזוגתו מרת צפורה תחי']

שלום וברכה!

לפלא גדול שמאז חזרתו לאה"ק ת"ו הפסיק הכתיבה והפלא גדול עוד יותר

כשהגיעוני מאנ"ש שי' אשר מסר תוכן שיחתנו והצליח בזה וכו' וכו' - והרי בודאי עוד ידיו נטויו וכהוראת ימי חנוכה להוסיף אור מיום ליום בעניני תורה אור המושפע ממאור שבתורה תורת החסידות ועניניו. ובטח ימלא בהזדמנות הבאה, וכן זוגתו תחי' בעניני' היא, והרי גם זה מענין חנוכה, בסגנון חז"ל שאף הן היו באותו הנס.

מצו"ב מכתבי לבנם שי' [אורי צבי - נדפס באגרות קודש חכ"ב ע' שפז-שפח]. ומה טוב אם תהי' הזדמנות למסור תוכן הנ"ל גם לבנם הבכור שי', שהרי כאו"א באיזה מסגרת חיים שיהי' - הנהו חייל בצבאות ה', וחלים עליו כל תנאים האמורים וכדברי חכמים במשנתם, למה קדמה שמע לוהי' אם שמוע וכו' כדי שיקבל עליו עומ"ש [עול מלכות שמים] תחלה וכו'.

ומובן שכוונתי ג"כ - באם ימצא לנכון - לתוספת הסברה מצדו וע"פ ידיעת הורים בילדיהם שיחיו.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט בכל האמור

(התקשרות גליון אקנא ע' 7).

הרחבה במוחין ובמילא יתרחב בהמוסד

בתקופה זו החל כ"ק אדמו"ר למעט, באופן יחסי, בכתיבת מכתבים מפורטים. המכתבים הבאים שזכה ר' אלכסנדר - כמו גם אל רבים אחרים - לקבל מהרבי, הינם מכתבים במתכונת המכונה בעגה החסידית "מכתב כללי-פרטי". כלומר: הרבי כתב אגרת אחת בתוכן כללי הקשור לפרשת השבוע או ליומא דפגרא. המכתב משוכפל במספר עותקים, וכל אימת שהרבי רוצה לכתוב אגרת קצרה - כותב הוא אותה בשולי המכתב "כללי פרטי" הנ"ל; ובתחילתו מוסיף את שם הנמען.

בשולי מכתב כללי-פרטי מ"יום ראשון לפ' ובנ"י יוצאים ביד רמה" [ו' שבט] ה'תשכ"ה כותב הרבי לר' אלכסנדר:

בנוגע למוסד - מה שאפ"ל מכאן: ההצלחה דע"ע בענין החיוני דחינוך בני"י מוכיחה, אשר: (1) ההכרח להמשיך, (2) תומשך ההצלחה גם להבא כשתהי' עכ"פ אחיזה בדרך הטבע. - הדרך לפעולה ופרטי, מובן שזה אפשר לקבוע רק על אתר.

פשוט שהצעתי מאז ע"ד ה' אלף ל"י כו' - בתקפה הוא.

בברכה לרפואה ולהרחבה (כמובן - לכל לראש במוחין - ובמילא יתרחב בהמוסד) ולבשו"ט מתוך שמחה וט"ל.

(אגרות קודש חכ"ג ע' שכא).

בשורות טובות גם בענייניהם הפרטים

בתחילת מכתב כללי-פרטי מיום "ועש"ק פ' כי תשא" [י"ז אדר א']
ה'תשכ"ה שנשלח לר' אלכסנדר, הוסיף הרבי:

מאשר הנני קבלת מכתבו מאז - עוה"פ, כיון שלע"ע אין לו המשך.

ובסיום אותו מכתב:

בברכה לבריאות ולהצלחה ברשת ובמוסד ולבשו"ט וגם בענייניהם הפרטים

(המכתב נדפס באגרות קודש חכ"ג ע' שמג, אך לא הובאה שם הוספה זו).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 18, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שינאוטאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ועש"ק פ' כי תשא ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאז - עוה"פ, כיון שלע"ע אין לו המשך.

ומענין פרשה שבוע זה:

וידבר ה' אל משה - כי של משה: רבש"ע במה תרום קרן ישראל
(ובפרט - שהי"א אך זה עתה מעשה העגל). אמר לו הק'
לאמר - לדורות (כולל אפילו ביום פקדי (אשר אז) ופקדהי עליהם
חמאתם בעגל) -
כי תשא - אהה דוקא - ראשם של ישראל (ורק משה - לא היה לו כל
שיבות אפילו לענין העגל, שהרי הי"א או בהר עם ה')

תשא את ראש - חוכל, לשאח אה ראשם בהגבהת, ע"י אשר -
תשא את ראש, תמנה אותם לגלות חיבתם לפני המקום. - ולכפר על
החטא המונע תרמת קרנם (ובפרט - חטא העגל) -
ונתתו איש כופר נפש - צדקה, כמ"נ וחמאך בצדקה פרוק.

: : :

וכיחן אשר כל נפש ונפש מביה ישראל יש בה מבחי' משרע"ה - הרי
הוראה בפרשתנו, שע"י בחי' זו על כאו"א להרים קרנו, ע"י אשר יגלה
חבתו לפני המקום, בהתבוננו אשר אהבת עולם אהבתנו ה' אלקינו כו'
ובנו בהרת - הוא הגוף החוסר - וקרבתנו כו', שאזי ממיילא כמים
הפנים לפנים יתעורר גם הוא לדבקה בו ולהמשיך אוא"ם ב"ה למטה
ולהעלות כל העולם כולו לה', שזהו ע"י החוס"צ ובפרט ע"י הצדקה,
שהיא עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה - במילוי הציטוט לעשות
משכן ודירה לו יח' בהתחננים.

בברכה (פרטיות ופרטיות ידועה)
תש"ה (1945)

שאל משה: ב"ב י, ב. זה עתה העגל: תחומא ר"פ תשא. רש"י תשא ל, סז.
לאמר לדורות: כדמוכת סמרו"ל בב"ב. ביום בעגל: סנהדרין קב, א.
אתה דושא: ולא כבשאר המנינים, וכתערה תרא ג' בב"ב שם. ראשם של ישראל:
ראה בארוכה ב"י לר"ה השמים כמא' ס"ג (נדפס בלקו"ח לג"פ). לשאח:
בהגבהת: רש"י ב"ב שם. תמנה אותם: דאין מקרא (והענין) יוצא מירי פשוט.

אין שאלת דירה מעכבת בעניני שידוכין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

נחום מונדל שניאורסאהן
ליוכאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין נ. י.

ב"ה, י"א שבט ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה אלכסנדר זישא שי'
של

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבך מיום ה'ו' טבת.

ויהי רצון שיבשרו טוב בחוכנו.

והרי באנו זה עתה מיום העשירי בשבט, יום הסתלקות הילולא של
כ"ט מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר על הציון הק' שלו
יזכירוהו.

והרי בלשון בעל ההילולא: גבורי ישראל, מגיני ארץ, גם
בהיבטם נפשם אל חיק אביהם שבשמים, אשר לו משלימים נפשותם (מד"ר
בראשית פ"ק בתחלתה) הנה לא זה בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם,
הנה עוד מתרפסים להדום כסא מרום, להתיצב לפני הוד אל-ל רם ונשא,
להגן על עם ישראל (ע' מד"ר בראשית פמ"ד, ה') לדרוש רחמי וחסדי
האב על בנו, עמו ונחלתו.
אלה הנה גיטע
די ענין אייניקל.

ברכת רחמיך על בני ישראל
של

בלשון בעל ההילולא: בסכתבו ליום היאצ"ט הראשון של כ"ק אביו
אדמו"ר נ"ע (נדפס בס' חכמי ישראל - ניו יארק, חרפ"ד - לג, א.)
בבורי ישראל, מגיני ארץ, להגן: השייכות דגבור, מגן ולהגן כו'
- עיין שהש"ר עה"פ אלף המגן.. שלטי הגבורים ובאור התורה לה"צמח
צדק" (שהשנה שנת המאה להסתלקות הילולא שלו) פ' לך ד"ה שכתב
הרבה מאד. לא זה בלבד: להעיר מטוסה (יג, סע"ב): לא מח משה..
מה להלן.. אף כאן. ובעה"ב קעד, סע"א. ישורון: ראה ב"ר וישלח
רפע"ז: ישורון נאים ומשובחים. לקו"ה נצבים (מה, רע"א). אה"ח
להצ"צ פ' ברכה (ע' א' תחנן ואילן) בארוכה וש"נ. ושם (ע' א'
תתע): ישורון כולל יעקב וישראל יחד כו' שעשועי המלך בעצמותו
כו' שירה כו' שירו כו' בנו"ן פשוטה כו' מכתר הכללי עד בחי'
המלכות. ולהעיר אשר תרגמו (דברים לג, ה) באונקלוס - "ישראל",
בירוש' - "בית יעקב".

”מפקח”

בשנת תשכ”ו הועלתה הצעה כי ר’ אלכסנדר ישמש כ”מפקח” של ”רשת אהלי יוסף יצחק”. תגובת כ”ק אדמו”ר באה כהוספה למכתב כללי-פרטי מיום טו אלול ה’תשכ”ו, ומני אז שימש ר’ אלכסנדר, שנים רבות, כמפקח הכללי של הרשת.

וכך כותב הרבי בתחילת המכתב (המכתב נדפס באגרות קודש חכ”ד ע’ ריב, אך לא הובאה שם הוספה זו):

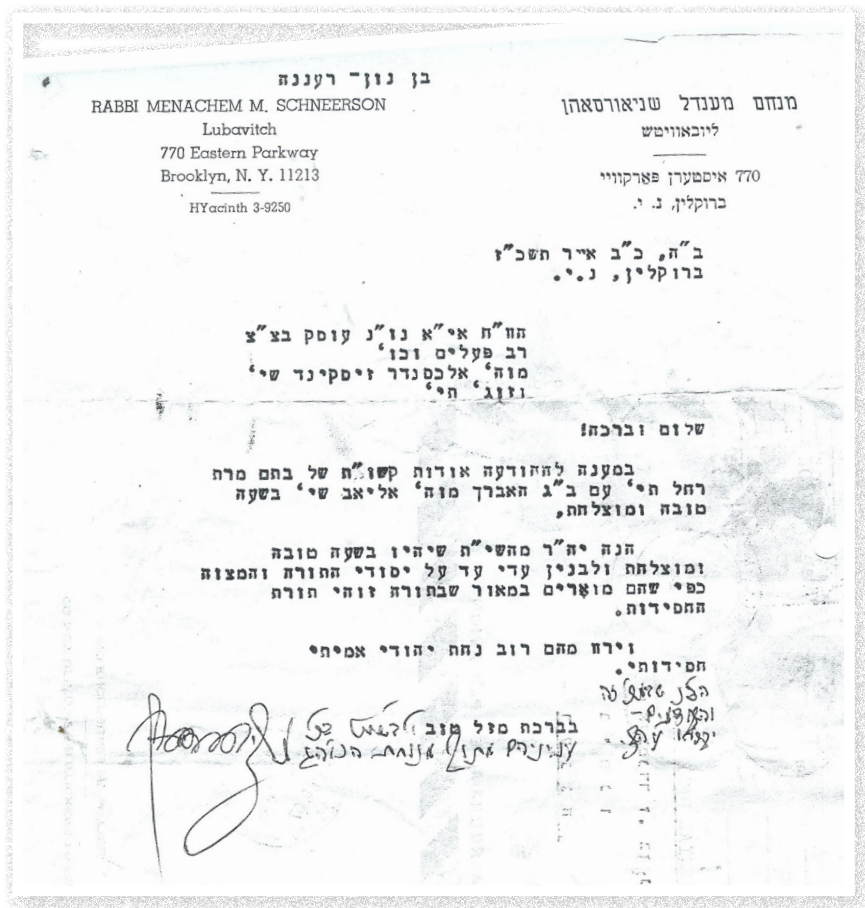
מאשר הנני קבלת מכתבו מאז. ומוכן שנכון וטוב שיקבל ההצעה דהנהלת הרשת להיות המפקח וכו’ וכו’. וה’ יצליחו.

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250</p>	<p>נחום מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י. ב”ה, טו אלול ה’תשכ”ו ברוקלין, נ. י.</p>
<p>הו”ח אי”א נו”נ עוסק בצ”צ כו’ מו”ע אלכסנדר זיסקינד ש”י</p>	
<p>שלום וברכה!</p>	
<p>מאשר הנני קבלת מכתבו מאז. ומוכן שנכון וטוב שיקבל ההצעה דהנהלת הרשת להיות המפקח וכו’ וכו’. וה’ יצליחו.</p>	
<p>אשר בימים אלה, כדברי אדמו”ר הזקן, השי”ת הוא ע”י מלך שמקבילין פנינו בשדה, ואז רשאיין (ומוסיף ומבאר כ”ק מו”ח אדמו”ר: ויכולים)</p>	
<p>כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוקקות לכולם,</p>	
<p>ימלא המלך ממה”מ הקב”ה עוד בהיותו בשדה, כל בקשות ומשאלות לבבם טובה של כל המקבילים פניו, בתוככי כללות ישראל, וימלא (כנ”ל) בסבר פנים יפות,</p>	
<p>ויכתב ויחתם כל אחד ואחת לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה. והרי היום, יום בו קיימא סיהרא (של חודש זה) באשלמותא.</p>	
<p>ב”ה יצאנו לדרך בברכה כוח”ס</p>	
<p>בימי רצון: ראה רש”י שמות לג, יא. טור וכו’ או”ח סתקפ”א. חדש הרחמים: ראה ג”כ ד”ה אני לדודי, ש”ה. אדמו”ר הזקן: בלקו”ת פ”א ראה דף לב. ב”ה יצאנו לדרך: סד”ה לך אמר לבי השי”ת. בסבר פנים יפות: ראה פיה”מ לאבות פ”א מט”ו. - ולהעיר מפיה”מ שם (פ”ג מי”ב): בשמחה וזה יותר כו’. וי”ל שזהו בחה”ס זמן שמחתנו כו’: שלאחרי אלול ועשי”ת, הימים דשמאי - שם אורתותיו (ראה לקו”ת שה”ש מח, ג) ואכ”מ. כל בקשות: ראה אוה”ת להצ”צ (שהשנה שנת המאה להסתלקות הילולא שלו) פ”א ראה הגהות ללקו”ת הנ”ל (ע’ תחת): וי”ל שאז באלול מאיר הארז בהי”ג, מכילין הנ”ל גם בשנה החצוונה. עיי”ש. אימא סיהרא: שישראל מונין ללבנה (סוכה כ”ט, א) ודומין ללבנה מתאים. לשנינו: (ראה שו”ע יו”ד סקע”ט ס”ב. זח”א קפא”א. סה”מ”צ להצ”צ (לא, א).</p>	

בשורות טובות מתוך מנוחת הנפש והגוף

בשולי אגרת ברכה אל ר' אלכסנדר וזוגתו לרגל קשורי התנאים של בתם,
הוסיף הרבי:

בברכת מזל טוב ולבשו"ט בכל עניניהם מתוך מנוחת הנוה"ג.

לבסס ואולי גם להוסיף

בשולי מכתב כללי-פרטי בחודש סיון תשכ"ז שנשלח אל ר' אלכסנדר וזוגתו, הוסיף הרבי:

מובן שכדאיות כל ההשתדלות לבסס המוסד שלהם ולהמשיך בהקו דע"ע ואולי להוסיף גם מגיל יותר צעיר.

בברכה לפרנסה כדבעי ובברכת חג שמח ולבשו"ט

שלום ובהכה!
 מאשר הנני קבלה מכתבו מיום י"ד אייר והקודמו.
 ובקדמוני כימי סגולה אלה, אשר התחלתם -
 ביום ראש הודש, בו באו מדבר סיני ויחן שם ישראל כאיש אחד
 כלב אחד,
 וחיכך למחרתו נאמר לבינה יעקב (אלו הנשים) והוגד לבני ישראל
 (אלה האנשים): אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשר אתכם על כנפי נשרים
 וגו' ועתה גו' ושמרתם את בריתי (על שמירת החורחה) והייתם לי סגולה
 מכל העמים גו' ממלכת כהנים וגוי קדוש -
 וסויהם וחרוהם ימי הכנה אלה בחמשה בחודש בו
 אמרו ישראל, כולם פה אחד, אשר דבר ה' נעשה ונשמע -
 ואמרו חז"ל שבשעה זו שמח בהן הקב"ה ונתן להם תורתו וברכם בשלום,
 יהי רצון אשר כל האמור לעיל - כן יהי לנו,
 ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף תקוים בבאו"א הברכה - בנוסה הידוע -
 קבלת התורה בשמחה ובפנימיות
 ואין כל אומה ולשון שולטת בהן וכמו שנאמר: יוסב להם ולבניהם עד
 עולם.
 וז"ל רמב"ם (ב' הוראה)
 וז"ל רמב"ם (ב' הוראה)
 וז"ל רמב"ם (ב' הוראה)

יום השליש: ראה שבת (מח, א); אוריאן תליתי כו'. ובר"נ גאון שם, זה"ב
 המו, א. ב'ו באו: שבת (פז, ב) וראה תו"א ר"פ יתרו. כאש... אחת: פרש"י
 יתרו (יט, ב) מפלילתא שם. (אלו... האנשים): שם (יס, ג). למצרים: להעיר
 משו"ע אה"ע ס"ד מ"ג ושל"ג. אבל גם להרמב"ם וכו' דאין היך מצדו לאחרי שבא
 סתריב ובלבד כו' - ולהעיר מס' הלבוש (שם, ט); דודאי מיעוסם נשאר
 במקומות הוות ל"ו קבוע וכו' - היינו רק בדפריש (כפוסוס), או ע"י גיור -
 מדאינו מחלק בש"ע בין הגר בארמ"צ או במק"א. ועיין המב"ם הל' אסו"ב
 ספ"ב "הפירוש מזה להתייגר". ראה רש"י יבמות טז, סע"ב (דל"ה הש"ס הקביעי
 - מטייעו נגד הרוס"ם). וז"ל דבגדו"ד גם להרוס"ם כן הוא, כיוון שהקב
 בתור מצרי (ובפרט דמשה) תמדינה וחושבי' - צירטם התחוב לגנאי, וביח
 בשלח קטשית ערה"ש שם ספ"ב). ועפ"ז מובן הא דגם הרמב"ם אוסר הישיבה
 בארמ"צ גם במקו"ד, אף שטעם האיסור הוא שלא נלמד ממעשיהם (סה"צ מ"ח מו)
 ובפרט להרמב"ם בזה"ל מלכים (פ"ה ח"ח) ששינה וכתב "שמעתי" מקולקליו"ז באם
 היא "בבדי עבד"ם" איזו אומה שחגי', דמיה מוכת דל"ה האיסור מצד הארץ
 (ראה מנ"ח מצוה חק). וז"ל שזהו ע"ה יש מעינה שמדליו שטופין כו' (במדב"ו
 פ"ב כב). ורק כבוש רבים הנעשה "כארץ ישראל" משנה זה, ולכן החזיר (שם)
 רק כבוש "מלך ישראל על"ם ב"ד". אלא עפ"ז צ"ע דברי הגמיו"י שם, ועוד.
 ס' הלוקוסים ר"פ חזא ועוד, ואכ"מ. ואשא. נשבים: כשנשבו מפורזים מצד הארץ
 קלה נקבצו כולשן; לאח"כ באו למחוז חפצם לפי שעה (רש"י שבות יט, ד. יב, לז.
 ממכילתא שם). על שמירת התורה: פרש"י יתרו (יט, ה). כולם פה אחד: פה"א
 פמ"א. ואמרו חז"ל: דרך ארץ זוטא ר"פ השלום. בנוסה הידוע: הובא כו"ב
 עמים במכתבי כ"ק מ"ח אדמו"ר. בשמחה ובפנימיות: להעיר מכתב קל, א.
 דברים ח, ד. פסחים ט, ב. ספ"ד בשו"ע (אה"ה סחצ"ד סיו"ח) ולשמוח בו
 כו' אינו דומה לשאר יו"ט ושבתות. ואין כל אומה ולשון שולטת בהן: להעיר
 מע"ז (ב"ב) שחזיר ה' חזרה על "כל אומה ולשון" ולא קיבלתה. ואין... עולם

גמ"ח - סגולה להרחבה בפרנסה

בשולי מכתב כללי-פרטי מיט' אלול ה'תשכ"ז כותב הרבי לר' אלכסנדר:
 פשיטא שצריך להמשיך בענין הגמ"ח. וה"ז גם סגולה להרחבה בפרנסה.
 בברכה שיומשך מחנוך ביתם החדש - הצלחה על כל משך דירתם בו
 ובברכת כוח"ט

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטען פארקווי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, א"ס אלול, ה'תשכ"ז
 ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
 מו"ה אלכסנדר זושא שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום י"ט תמוז תשכ"ז וזו היתה
 ובעדנו בימי רצון, ימי חדש אלול - (ר"ת: אני לדודי ודודי
 לי) - חדש הרחמים,

אשר בימים אלה, כדברי אדמו"ר הזקן, השי"ת הוא ע"ד מלך
 שמקבלין "פניו בשדה, ואז רשאיין

- ומוסיף ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר: ויכולים -

כל מי שרוצה - לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר
 פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם",

יהי רצון אשר ימלא המלך ממה"מ הקב"ה - עוד בהיותו בשדה -
 כל בקשות ומשאלות לבבו לטובה של כל המקבל פניו, בתוככי כלל
 ישראל, ימלא אותם (כנ"ל) בסבר פנים יפות,

ויכתוב ויחתום אח כל אחד ואחת לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה

והנגלה. ב"ה, א"ס אלול, ה'תשכ"ז
 וברכת כוח"ט

בימי רצון: ראה רש"י שמות לג, יא. טור וכו' או"ח סתקפ"א. ו"ת. ל"ג:
 אבודרהם. פע"ח שכ"ד פ"א. ש' הפסוקים שה"ש ו, ג. חדש הרחמים: ראה
 ג"כ ד"ה אני לדודי, ש"ח. אדמו"ר הזקן: בלקו"ה פ' ראה דף ל"ג.
רשאיין. ומבאר. ויכולים: להעיר מספרי (ראק, זב, יז) הובא שם בפרש"י
 (המפרש פשוטו של מקרא): לא תוכל - יכול, אבל אינך רשאי. ומוסיף
ומבאר: סד"ה לך אמר לבי, השי"ת. בסבר פנים יפות: ראה פיה"מ לאבות פ"א
 מס"ו. ולהעיר מפיה"מ שם (פ"ג מי"ב): בשמחה וזה יותר כו'. וי"ל שזהו
 בהה"ס זמן שמחתנו כו' שלאחרי אלול ועשיו"ת, הימים דשמאי - שם אורחותיו
 (ראה לקו"ה שה"ש מח, ג) ואכ"מ. כל בקשות: ראה אוה"ה להצ"פ שם אורחותיו
 הגהות ללקו"ה הנ"ל (ע' תתח): וי"ל שאז באלול מאיר הארת בחי' יג'
 מכילין הנ"ל גם בשושנה החיצונה. ויכתוב ויחתום: להעיר ממש"כ ב"ד
 קודש (בסופו) עה"פ מלפניך (דואק) משפטי יצא (וראה ירוש" סנה" פ"ב
 ה"ג). ישעי' לג, כב. ולהעיר משמ"ר (פי"ס, ה. נתבאר בד"ה וככה -
 להצ"צ וכו'): לשעבר אני וב"ד כו' לעת"ל אני לבדי שנאמר כי הולך
 לפניכם ה' ומאסיפכם אלקי ישראל.

מענה לאחד אינה מחייבת את השני

בשולי מכתב כללי-פרטי מיו"ד כסלו ה'תשכ"ח כותב הרבי לר' אלכסנדר: אמרתי כו"כ פעמים: (1) שאיני אחראי להנאמר בשמי ע"י אחרים. (2) שמענה לא' (פרטי) - אינה מחייבת את השני ובפרט - מוסד. (3) מצבו המשפחתי ד . . מפריע מנוחתו - (משא"כ כשיהי' בירות"ו), ובמילא גם כושר עבודתו.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט מתוך בריאות ושמחה

(אגרות קודש חכ"ה ע' לט, ובמדור פאקסימיליות בתחילת הכרך, ע' יח).

תוכן שני הסעיפים הראשונים מופיע בכמה ממכתבי כ"ק אדמו"ר - ראה אגרות קודש חכ"ט ע' נג. ועוד.

לכתוב בפרטיות

בתחילת מכתב כללי-פרטי מכ"ד טבת ה'תשכ"ח שנשלח לר' אלכסנדר, הוסיף הרבי בכת"ק:

ובודאי גם להבא יכתוב בפרטיות - ופשוט המציאות כמו שהיא, ות"ח מראש.

ובסיום אותו מכתב:

בברכת הצלחה רבה ברשת במוסדו ובכלל.

(אגרות קודש חכ"ה ע' עט).

הבקשה מכ"ק אדמו"ר לכתובה ודיווח תכופים ומפורטים - חוזרת ונשנית במכתביו לכו"כ מהחסידים. לדוגמא, אגרות קודש ח"י"ח ע' קיב. שם ע' שסג. חכ"ד ע' שמח. מקדש מלך ח"א ע' 67. ועוד. וראה גם שיחת ר"ח כסלו תשמ"ח (התוועדויות תשמ"ח ח"א ע' 531).

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטען פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ד שבט, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה אלכסנדר זושא שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום "טבת" והמצו"ב. והוא יתיר צדאיטי-ועילי
וביום הסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן,

אשר בשעת ההסתלקות הרי אז "גילוי הארת עיקר שורש שרשו ברום
המעלות במדריגה היותר עליונה למעלה מעלה"

צפצפצ ומתגלה ומאיר מלמעלה למטה "כל עמל האדם שעמלה נפשו
בחייו" - אדם צדיק עליון עובד ה' באהבה במסירת נפשו לה' - ועי"ן
"מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו ופועל ישועות בקרב הארץ",

והנה כל אדם לעמל (שלו) יולד, ורבנו הזקן הרי כשמו כן הוא ועמלו,
וכמאמר הבעש"ט: שמו שניאור - שני אור - שני אורות - הוא יאיר בחורת
הנגלה ובחורת הנסתר,

וע"פ הכלל (והדין) דאמירה והתכללות בחיבה אחת מורה על האיחוד
ועד - לאיחוד בשלימות - מובן גם כאן שהכוונה לקישור ואיחוד שני
האורות ויחודם, כי תורה אחת היא,

הנ"ל מדי שנה בשנה, הרי הימים האלו (כאשר הם) נזכרים (כדבעי, הרי
אז כל ההארות וההמשכחות) נעשים,

וגופא בתר רישא אזיל, כל אלה הלומדים תורתו - נגלה דתורה
ופנימיות התורה (תורת החסידות) ובאופן האמור - ומשתדלים ללכת "בדרך
ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו".

* * *

והנה כיון אשר קוב"ה אורייתא וישראל מתקשרן דא בדא וכל חד חד סתים
וגליא, מובן אשר התקשרות ואיחוד סתים וגליא דאורייתא והתקשרות ואיחוד
סתים וגליא דישאל תלויים זב"ז, וע"י שניהם באים ההתקשרות, כביכול,
ואיחוד דסתים וגליא דקוב"ה,

אשר ע"י כ"ז מקשרים ומאחדים את הבריאה כולה עם נשמתה - אור ודבר
הוי"ה המהווה צפצפ אותה מחי" ומקיימה,

העבודה אשר בה "תליא כל רזא דמהימנותא":

וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים בשמים ממעל ועל
הארץ מתחת אין עוד.

הענין אומגונג'רען, דארנין?
בברכת ר' יצחק יצחק (שניאורסאהן) ור' יצחק יצחק (שניאורסאהן)

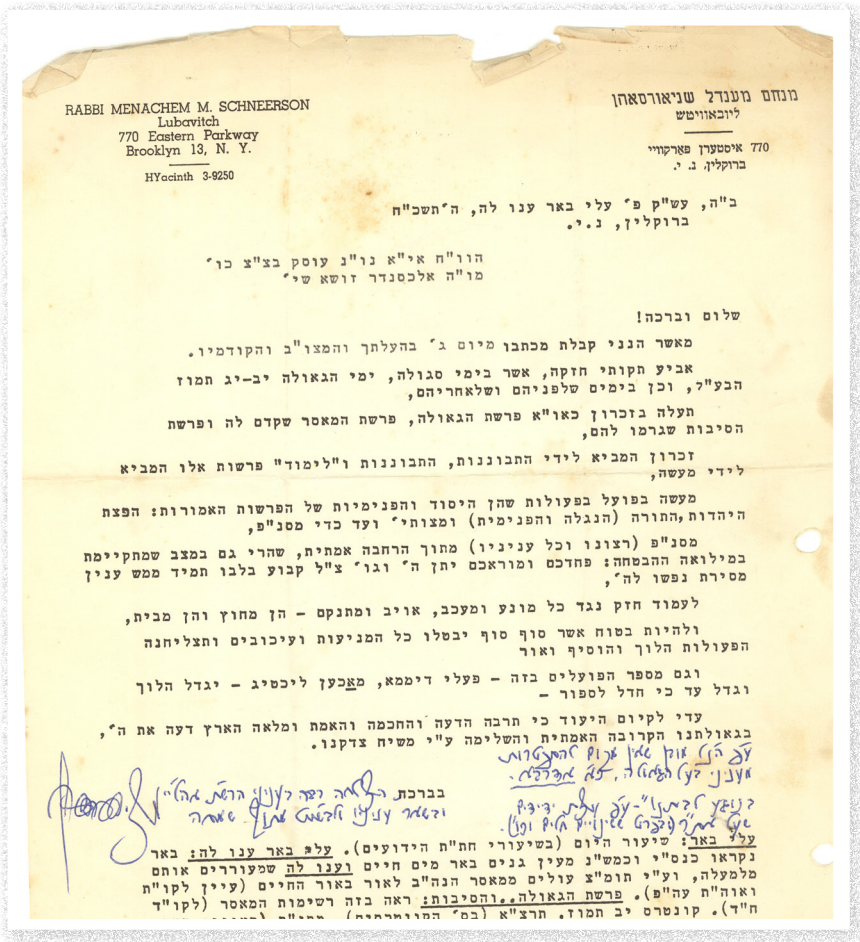
מסיבה נתעכב המכתב עד העשירי בשבט - ויומא קא גרים ע"ד כל הנ"ל,
שהרי הוא יום הסתלקות הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר - ערב שבת קודש אחרי
הצאת היום.

עניני בעל הגאולה

בשולי מכתב כללי-פרטי מ"עש"ק פ' עלי באר ענו לה" [ט' תמוז] ה'תשכ"ח:
 ע"פ הנ"ל מובן שאין מקום להתפטרות מעניני בעל הגאולה, כ"א אדרבא.
 בנוגע ל"ביתנו" - ע"פ עצת ידידים שעל אתר (ובפרט ששינויים חלים
 וכו').

בברכת הצלחה בעניני הרש"ת אהלי"י ובשאר עניניו ולבשו"ט מתוך
 שמחה.

(אגרות קודש חכ"ה ע' קעו, ובמדור פאקסימיליות בתחילת הכרך, ע' כ.)

בחינוך אין כללים

פעם כתב ר' אלכסנדר עשרה כללים בחינוך, לפי מיטב ידיעתו בחינוך, ומסרם ביחידות אל כ"ק אדמו"ר. הרבי עבר על הכללים ואמר:
חסר כאן כלל נוסף! - חסר כאן הכלל שבחינוך אין כללים.
(שערי חינוך ע' רלא).

הצלחה בחיבור הילקוט

בשולי מכתב כללי-פרטי בחודש שבט ה'תשל"ו:
בברכה להצלחה ב"ביתנו" - ביחד עם זוג' תי' - ובחיבור הילקוט ובברכה
להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור - מתוך שמחה אמיתית ובריאות וטוב
לבב.
(אגרות קודש חל"א ע' קכד).

"הילקוט" המוזכר כאן הינו ספרו של ר' אלכסנדר "ילקוט לתורת הנפש
על פי תורת חב"ד", אותו כתב ברוב שקידה והעמקה, אך לא זכה לראות
בהדפסתו (הילקוט נדפס לאחרי פטירתו, בשנת תשמ"א).
בשנת תשמ"ג פנתה אלמנתו - מרת צפורה - בבקשה כי המל"ח בארץ
הקודש יעסוק בהפצת הספר (ימי תמימים ח"ח ע' 180. וראה שם ע' 182).
הרה"ח ר' אפרים וולף דיווח על כך למזכירות כ"ק אדמו"ר, ונענה כי יש
למלאות את בקשתה (שם ע' 189).

ההרצאות והשיחות שנתקבלו ברצון ובהתעוררות

במכתב "בין כסה לעשור, ה'תשל"ז" אל מר דוד זהבי, מנהל ביה"ס
המשותף סעד-תקומה-עלומים, כותב כ"ק אדמו"ר:
בנועם נתקבל מכתבו מכ"ו אלול, בו כותב על דבר רשמי ההרצאות
והשיחות של הרב החסיד ר' א. בן נון שי' לפני התלמידים שיחיו, שנתקבלו
ברצון ובהתעוררות וכו'. ורב תודות למר בעד הנחת-רוח שגרם לי בכתבו
לי מזה.

(אגרות קודש חל"ב ע' י).

חשיבות המפתחות

בכ"א אדר תשל"ז כותב הרבי אל ר' אלכסנדר (בשולי מכתב כללי-פרטי):
פשוט שכל מפתח, ס' ערכים וכיו"ב - חשוב ביותר, ובפרט בתקופתנו

חסרת הסבלנות. וק"ל. וה' יצליחו גם בזה.

להשם "אינדעקס" - ראה קדושין (ע, סע"א) המענה לר"נ.

(אגרות קודש חל"ב ע' קנט).

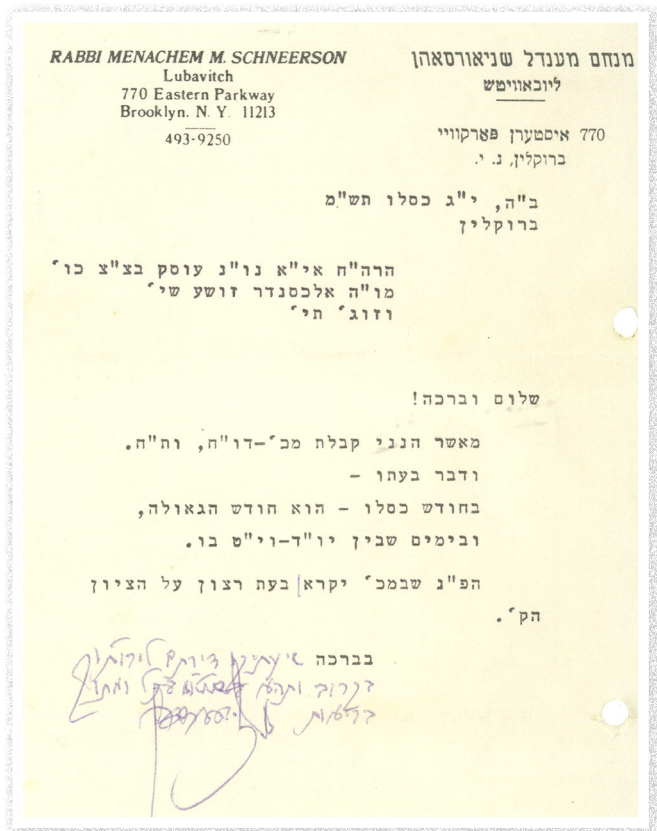
בקדושין ע, סע"א: א"ל פורתא דגונדריתא (היינו מעקה באחד הלשונות - רש"י) הוא דקא עבידנא, א"ל מי סניא "מעקה" דכתיב באורייתא או "מחיצה" דאמור רבנן.

על יחסו של הרבי למפתחות בכלל - ראה ס' "הוצאת ספרים קה"ת" ע' 524 ואילך.

בשעה טובה ומוצלחת בכל

בי"ג כסלו תש"מ:

בברכה שיעתיקו דירתם לירות"ו בקרוב ותהא בשטו"מ בכל ומתוך בריאות.

בטח תעמיד תלמידות ותצליח

בשנת תשמ"ח, שהיתה "שנת הקהל", דיווחה מרת צפורה לרבי על פעולותיה. כך ענה לה הרבי:

ב"ה, כז' מ"ח תשמ"ח

ברוקלין, נ.י.

מרת צפורה תי'

ברכה ושלום!

מאשר הנני קבלת מכ' ובו בקשת ברכה פ"נ מיום חי' מ"ח,

ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ת"ח במיוחד על הבשו"ט מפעולות ברוח הקהל שעשתה בביקורה בחו"ל. ובודאי שיהיו לה פירות ופירות פירות וכו' -

כמו שנראה בפועל במבצעים כיוצא בזה. וגדול זכותה.

ובטח גם "תעמיד תלמידות" במבצע זה - מבין הנשים שתחת השפעתה - ותצליח.

בברכה

מ. שניאורסאהן

(התקשרות גליון אקמו ע' 11).

הוספה

מכתב מר' אלכסנדר אל הרה"ח וכו' ר' מנחם מענדל פוטערפאס ע"ה

הכותב לך, ידידי ורעי, הוא תלמיד תו"ת א. זיסל בן-נון הגר ברעננה זה 53 שנה, כאשר נשלח ע"י הרבי לשמש כמנהל ומחנך מוסד לילדי עוני ומצוקה, מגלויות ערב ביחוד, "ודי לחכימא".

והרי בפי משאלה-בקשה.

בבדידותי ברעננה לומד אני כל יום חסידות ותניא כמובן, ונצטברו אצלי מספר שאלות של "פרוסטאק" בתניא.

הריני מבקש ממך, מורי ואלופי, שתקציב לי שעות, שתיים שלוש, בימי חנוכה אלו ולקבל אותי לשיחה כדי לענות על שאלותי והנושאים המוקשים לי בתניא.

ואין לי כמובן שאלות על תניא ח"ו אלא שאלות בתניא, וזכורני שבהיותי אצל דודי ר' ישראל לוינ' נעוולער בתרפ"ד ספר לנו, כדרכו בשובבות ובתנועות מרטיטות ומרתקות, מה ההבדל בין חסיד הלומד גמרא ואינו יודע ובין מתנגד, וכה דבריו בערך:

א מתנגד זאגט האך א קשיא אוף דעם פסוק, אוף דעת גמרא, אוף רמב"ם, "הנציב". אבער א חסיד זאגט: איך האב א קשיא אין גמרא, אין תניא, לא ח"ו אוף דער גמרא. וראויים הדברים שהדור הצעיר שלא ראה זוגות החסידים והחסידות ששמעו איזה חסידים גירעט.

א"כ יש לי שאלות אין תניא, ואתה ר"מ יקירנו ובחור לבבנו, אנא האר עיני בתניא.

ואזכיר כי המשפיע הראשון בחסידות שלי היה ר' משה דובינסקי, ר' ישראל [לוינ' נעוולער] ובעיקר ר' שלמה חיים, ועד יום מחלתו האחרונה היינו נפגשים 3 פעמים בשנה, מראה לו את מכתבי הרבי שכתבתי וקבלתי. א"כ אנא קבל נא גם אותי הפרוסטאק לקהל תלמידיך ומקבלי השפעתך כי הרי אתה משפיע לכל תלמידי תו"ת.

אתנצל על שמטריד ומעסיק אני "סתם יהודי" אותך, ברם לנמל מגיעות אוניות ענקיות, אוניות פאר משוכללות ואדירות שנסיכים ומלכים נשיאים ואדירי תבל באים בהם לנמל, ובין אוניות ענק אלו מתרוצצות לפעמים

סירות עץ מיושנות ורקובות, שחורות ואכולות חלודה ועובש, ובהם יושבים דייגים מלחים צרובי פנים משמש וקמוטי פנים ומסבל ויגון מאמץ ויגיע נפש וקשר, וידיהם מיובלות מגוידאות נוקשות אבל בעיניהם ברק של תקוה מאמץ וחתירה להגיע ליעד למחוז חפצם ומטרתם. שים נא לב לאחד הדייגים הללו הכותב והדופק בשערי חב"ד.

בל"נ בס"ד אגיע לישיבה ביום שני או ביום ג' בחנוכה נר א' או נר שני.

בידידות תלמיד תו"ת

א.ז. בן-נון.

שער שני

סיפורו של טנק המבצעים
הראשון באירופה

פעילות ה"טנק" באירופה - קיץ תשל"ה

כמה מילות רקע:

פרק עלום ומרתק בתולדות הפצת המעיינות בדור השביעי הוא סיפור מסע זה, שאירע בקיץ שנת תשל"ה. באותם ימי בראשית, שלוחי הרבי באירופה היו ספורים, והתרכזו בעיקר בכמה מדינות וערים מרכזיות, דוגמת לונדון ומנצ'סטר באנגליה, מילאנו באיטליה, פריז בצרפת, בריסל בבלגיה ואמסטרדם שבהולנד.

[אמנם, בנוסף לשלוחים, היו ברחבי אירופה ובמדינות הסקנדינביות, כמה וכמה מאנ"ש והמקורבים לחב"ד שעסקו בענייני הרבי במסירות נפש].

מטבע הדברים, בשנים ההם היו הרבה מקומות ששמע פעולתו של הרבי ופעילות השלוחים לא הגיעו אליהם, ובדאי שלא שמעו שם על 'טנק המבצעים'. זוהי היתה ייחודיותו של מסע זה בקיץ תשל"ה. אשר במשך כמה שבועות הסתובבו הבחורים על גבי ה'טנק' בין ערים בגרמניה ובשוודיה, בשווייץ ובאיטליה, נפגשו עם יהודי המקום, חיזקו את היהדות, קיימו את ה'מבצעים', וחזרו מתורתו של הרבי.

מסלול הנסיעה החל בלונדון, שם שכרו את ה'טנק', ומשם יצאו לערי אירופה, כשבסוף המסע חזרו ללונדון שם התקיימה חתונת חברים לשיבה ר' דוד וואגל שיחי' מאנגליה, בסוף חודש אלול של אותה השנה.

במהלך המסע, כשהיו בעיר המבורג, הצטרף הת' יוסף יצחק צאלער משוויץ.

כשהיו בגרמניה התקלקל המנוע ונתקע ה'טנק', והם נאלצו להתעכב שם כשבוע עד שהוא תוקן ויכלו להמשיך בנסיעה.

חצי מעלות הנסיעה שילם ר' דוד וואגל מאנגליה. סכום נוסף שילם הרב גרשון מענדל גרליק - שליח הרבי במילאנו, איטליה.

אחר הנסיעה כתבו הבחורים דו"ח לרבי לו צרפו תמונות, אותם שמר הרבי בספריה (ע"פ עדות המזכיר הרב בנימין קליין ע"ה).

לחביבותא, הבאנו לאחרי הדו"ח צילום מכתבה בעיתון 'פרצת ז'ורנאל', שיצא לאור בחורף שנת תשל"ו באנגלית, בו מובאים כמה סיפורים ותמונות נוספות (- נערך על ידי ר' מאיר שמחה ריבקיין), הכתבה נכתבה בסגנון

מיוחד ומספרת לנו את סיפור ה'טנק' מזווית שונה. אחרי צילום הכתבה הבאנו את תרגומה ללשון הקודש.

דו"ח נסיעת הבחורים

הנוסעים:

יוסף יצחק פיקארסקי

דוד גבריאל סקרדר

יום ג' כט תמוז:

נסענו מלונדון בבוקר והגענו לעיר Knokke, belgium, לפנות בוקר, העיר הוא מקום נופש בקיץ ויש שם שני בתי-מלון כשרים, ובאחד מהם מלון Motke ביקרנו, והמשגיח שם הוא ר' שלמה שי' גאנזגאריין. שם במלון פגשנו כמה בחורים ודברנו איתם אודות יהדות בכלל, והמבצעים בפרט, והנחנו תפילין עם שניים מהם ואח"כ התפללנו מנחה בביהכ"ס שם וחזרנו שיחה. פגשנו שם ג"כ את הרב הראשי של העיר Nice שבצרפת ושוחחנו אתו במשך במשך כמה דקות.

יום ד' ר"ח מנ"א:

נסענו אל מקום שיש שם מגרשי משחקים, ועמדנו שם ודיברנו עם הנוער אשר רובם היו מהעיר אנטווערפן, והנחנו תפילין עם 16 מהם, ודברנו שם ג"כ אודות נש"ק. לפנות ערב נסענו אל מחנה קיץ דתי Kokzyde שם היו כ- 75 ילדים, ודברנו עם הילדים ושרנו איתם. משם נסענו לBrussels והגענו לביתו של ר' עזריאל חייקין¹.

יום ה' ב' מנ"א:

בעיירות אין נמצאים הרבה אנשים בחדשי הקיץ. נסענו עם ר' יוסף יצחק שי' לעווין למרכז העיר, ששם נמצאים מועדונים יהודיים, ושם פגשנו כמה יהודים מא"י ודברנו איתם, והנחנו תפילין עם 7 מהם.

משם נסענו לאנטווערפן בדרך לאמסטרדם ובהיותנו בעיר הנחנו תפילין עם יהודי אחד. והגענו לאמסטרדם לביתו של ר' יצחק פורסט².

1. שליח ורב בדנמרק כעשר שנים, רב ושליח בבריטל במשך שנים רבות.

2. שליח הרבי בהולנד.

יום ו' ג' מנחם אב:

ביקרנו בה"חדר" באמסטרדם, ואחר כך נסענו לבית הכנסת הספרדי אשר מולו הי' תערוכת תמונות מארץ ישראל ושם נמצאים הרבה תיירים מכל העולם, והרבה מהם נתפעלו מאוד שמצאו את ה"טנק" שם. והיה שם גם זוג אחד הגרים בניו יורק, והם סיפרו שהם עובדים 52 עו, במנהטן, ושם הם שומעים בכל יום את הרעש מה"טנקים", והם נתפעלו מאוד שהם מוצאים את הטנק גם כן במקום זה. ודברנו שם עם הרבה יהודים והנחנו תפילין עם 13 מהם, וא' מהם היה דר. מוסף מאמסטרדם, שקיבל פעם תפילין מכ"ק אד"ש ודברנו איתו הרבה זמן והנחנו תפילין אתו³, והוא ביקש למסור ד"ש לכ"ק אד"ש.

בש"ק היינו שם, ובאחד הבתי כנסת חזרנו שיחה בין מנחה למעריב. במוצש"ק היינו בבית ר' אריה יהודה הכהן שיח' כהן למלוא מלכה, וחזרנו שם שיחה, ושמענו שיש כבר בה"חדר 18 תלמידים כן ירבו.

יום א' ה' מנחם אב:

נסענו עוד הפעם לבית הכנסת הספרדי ופגשנו שם הרבה יהודים, ודברנו אתם והנחנו תפילין עם 24 מהם, וכן חלקנו שם נש"ק. אחרי זה היינו בהמסעדה של ר' יחזקאל שיח' הוק ושם פגשנו את דר. האניג המחבר של חוברת "טהרת המשפחה" באנגלית.

יום ב' ו' מנחם אב:

בבוקר היינו שוב בבית הכנסת הספרדי והנחנו שם תפילין עם 10 אנשים, ואחר הצהריים נפגשנו עם שני עיתונאיות. ומשם נסענו להאמבורג.

יום ג' ז' מנ"א:

הגענו להאמבורג לבית ר' מרדכי קמינקר⁵ ובערב דיברנו אודות המבצעים בבית הכנסת.

3. בנוסף סיפר הפרופסור בשם פרופסור מאירס ע"ה: פעם היה פרופסור מאירס ביחידות אצל הרבי, אמר לו הרבי שכעת ראה מאמר בעיתון של הפרופסור הנ"ל (הרבי החזיק את העיתון בידו), ורואה שיש לפרופסור הזה איזו שייכות לאידישקייט, וצריך לקרב אותו וכדו'. - אף שהמאמר היה בענין שאינו קשור כלל לתורה ומצוות. וסיים הפרופסור, מאיפה הרבי ראה את זה אני לא יודע...

4. ראה אג"ק יא'שיא.

5. שימש כשליח הרבי בהאמבורג כו"כ שנים.

ר' מרדכי שיח' קמינקר כבר עשה שם בעצמו הרבה בכל המבצעים ובפרט במבצע מזוזה ומבצע נש"ק. כשהוא הגיע להאמבורג הדליקו שם רק שני נשים נרות ועכשיו כמעט כולם מדליקות. הוא מחלק שם גם כן "טייפס" עם ניגונים, דברי התעוררות וכדו' בין אנשי הקהילה ובפרט בין הילדים, וכל ההוצאות הוא מכסה מכיסו הפרטי.

יום ד' ה' מנחם אב:

נסענו לבית יהודי אחד ודברנו עם בעלת הבית וקבענו שם מזוזה, ודברנו אודות ישיבה בשביל בנה, ובנותיה מדליקות נש"ק.

יום ה' ט' מנחם אב:

נפגשנו עם יוסף יצחק שיח' צאהלער שהגיע משווייץ ונסענו ל COPENHAGEN ושם אמרו לנו אשר רוב היהודים נמצאים בעיר HORNBAHEK שהוא מקום נופש, הגענו שם לבית אברהם שיח' גוטערמן שהוא ראש הקהל דקופענהאגן ביהכ"נ "מחזיקי הדת", וסיפר שהם מחפשים רב. ובכל המקומות שבקרנו ב SCANDINAVIA הם בקשו מאתנו לעורר בניו יורק לשלוח אליהם לכל הפחות שליח אחד.

יום ו' י' מנחם אב:

עמדנו ב SHOPPING CENTRE ודיברנו שם עם כמה יהודים והנחנו תפילין ל 3 מהם וחילקנו בערך 15 נש"ק ושם פגשנו גם כן את ר' אפרים דוב צימער, ובליל שבת ישנו בביתו, וכבר פגשנו אותו באמסטרדם והוא ביקש מאיתנו להשתדל לעורר בניו יורק שחב"ד יסדרו מחנה קיץ גדול באירופה במשך כמה שבועות מימות הקיץ, עבור ילדים מכל אירופה, ושיהיו שם מדריכים שכל אחד מהם ידע את אחת מהשפות שמדברים באירופה, והיות שלעת עתה אין שם דבר כזה, לכן הוא מעורר על גודל נחיצות העניין. עבור ש"ק היינו שם, והיה שם "ירחי כלה".

יום א' י"ב מנחם אב:

נסענו דרך OSLO ובדרך היתה לנו תאוונה ונתעכבנו יום אחד.

יום ב' י"ג מנחם אב:

מאוחר בלילה הגענו ל OSLO וכעת אין רב ב NORWAY אבל הבן של...

יום ג' יד מנחם אב:

היינו בבית ראש הקהל מר פיינבערג שיח' ופגשנו שם שני בחורים (תיירים) מארץ ישראל ודברנו איתם משך זמן על יהדות בכלל, ופגשנו שם גם כן את בן ציון גאנז שהוא בחור בן עשרים וארבע ממשפחה חילונית אך הוא נהיה דתי, והוא לומד באוניברסיטה בקופנהאגן, אך בבית הוא נמצא בבית הוריו ב־OSLO ודברנו איתו במשך זמן אודות חב"ד. ואחר כך נסענו לביה"כ ובדרך פגשנו יהודי אחד מארץ ישראל שגר שם כבר שנתיים והנחנו לו תפילין ומסרנו לו גם כן מש"ק עבור אשתו ובתו - אישתו מלמדת שם עברית עבור ה"חדר", ומסרנו לה חוברות עם תפילות עבור הילדים, וכן גפרורים עבור נש"ק. והיות שבכלל אין שם הרבה יהודים ובפרט בקיץ מסענו ל־SWEDEN.

יום ד ט"ו אב:

הגענו ל־STOCKHOLM ונסענו ל־JEWISH COMMUNITY CENTRE ושם פגשנו 3 יהודים והנחנו איתם תפילין ודברנו איתם, שם אמרו לנו שבכלל אין הרבה יהודים בעיר בזמן הקיץ, אך אמרו לנו שיש מחנה קיץ מחוץ לעיר ב־GL?AMSTA ונסענו לשם. שם דברנו עם הילדים והנחנו תפילין 14 מהם וכן חילקנו נש"ק. אחר ביקשו מאתנו המדריכים והמדריכות להוסיף ולדבר אתם, ודברנו אתם כמה שעות אודות יהדות, ואחר כך חזרנו לעיר STOCKHOLM.

יום ה' ט"ז מנחם אב:

פגשנו את הרב ארי' לינקר שהוא רב דתי ודברנו איתו, והוא סיפר לנו שהוא לא רוצה להישאר שם מפני שהמצב קשה מאוד, ואפילו מקוה אין שם' (ושמענו שיש לו חצי מהכסף בעד המקווה) אך לעת עתה המקווה הכי קרובה זה ב־MALMO או ב־COPENHAGEN או ב־HELSINKI. והוא עושה שם ככל האפשר לו והוא מקווה ליסוע משם. אחרי זה נסענו לשווייץ.

יום ו' י"ז מנחם אב:

הגענו לעיר BAD HERSFELD שהוא בערך 150 קילומטר מפרנקפורט

6. ראה אגרות קודש יא'תשסז (מט"ז אדר ה'תשל"ו) מכתבו של הרב לינקר לרבי על בניית מקוה שם. ושם "מצו"ב השתתפותי פרטית (סמלית). כן כדאי שיתקשר עד"ז עם מר שרייבר שיח"י (MAX) שבניו יורק - המוסר נפשו על ענין מקוואות, אולי יוכל לעשות מה בזה"

ושם הפסיק ה"טנק" לעבוד ואמרו לנו שצריך מנוע חדש, ועל כן נשארנו שם לש"ק.

ולשבת קודש פרשת ראה (ח"י מנחם אב) נסענו לציריך בלי ה"טנק", לביתם של האחים שמערלינג, שהם בעצמם עושים שם הרבה ביחד עם הרב צבי הירש שיח' צאהלער⁷.

יום א' י"ט מנחם אב:

הבחור יוסף יצחק שיח' צאהלער חזר לשווייץ.

יום ג' כ"ה מנחם אב:

הגענו לציריך עם ה"טנק".

יום ד' כ"ט מנחם אב:

נסענו למחנה קית MORGINS⁸ ודברנו עם הילדים ושרנו איתם והנחנו תפילין עם 4 מהם וחילקנו הרבה נש"ק, ואחר כך דיברנו קצת עם המדריכים והמדריכות. משם נסענו למילאנו.

יום ה' ל' מנחם אב:

הגענו לביתו של הר"ר ג. מ. גרליק והוא אמר לנו ליסוע למילאנו מאריטימא, מקום נופש, ונסענו לשם והגענו בשעה מאוחרת בלילה.

יום ו' ב' דר"ה אלול:

עמדנו בכמה מקומות בעיר ופגשנו הרבה יהודים⁸ ודיברנו איתם והנחנו תפילין עם 55 מהם וחילקנו הרבה נש"ק.

בש"ק היינו שם וחזרנו שיחה במליון ליברטי, ובכל פעולותינו שם עזר לנו הת' הרצל לוליאן, ובכל יום הוא אמר שם שיעור לכמה מהנוער, והניח תפילין איתם.

7. סניפר לנו שם, שפעם שאל את הרבי האם לקנות בית בשווייץ, ואמר לו הרבי, שאחרי ארץ הקודש, הוא חושב ששווייץ הוא המקום הבטוח ביותר בעולם. וראה אגרות קודש ב'תשנא ושם "במ"ש אודות השתדלות השגת נתינות צרפת, צריך מקודם לברר אולי ישנה אפשרות לקבלת נתינות שווייץ שמכמה טעמים טובה יותר.."

8. שם פגשנו גם את ר' שלום בער פרידמן, שתרם לנו גם קצת להוצאות הדרך.

יום א' ג' אלול:

נסענו בסביבות העיר והנחנו תפילין עם 10 יהודים ונסענו ל FORTI DEI MARMI שם עזר לנו התמ' זאב ציון טובי.

יום ב' ד' אלול:

נסענו ל VIAREGUO ויש שם מלון שאפשר לאכול מזון כשר, ופגשנו שם כמה יהודים ושוחחנו איתם והנחנו תפילין עם אחד מהם וחילקנו קצת נש"ק. ומשם נסענו לרומא לביתו של ר' אוסאנא שהוא אחד מאנ"ש והתפעלנו על שלא ידע מאומא מהנעשה בני. ואפילו ביתו לא הדליקה נש"ק משום שלא ידע שהמבצע הוא גם כן שבנות לפני הנישואין ידליקו, וזה היה לפלא בעינינו שאין אף אחד שמודיע מכל הנעשה בני.

יום ג' ה' אלול:

בבוקר עמדנו בהגטו ששם נמצאים הרבה יהודים ודברנו עם כמה מהם והנחנו תפילין עם 30 לערך, וחילקנו גם כן נש"ק. משם נסענו ל OSTIA ששם נמצאים עולי רוסיא המחכים ליסוע משם לארצות הברית, ופגשנו הרבה יהודים ודיברנו איתם וכולם רצו להניח תפילין והנחנו עם 100 אנשים תפילין בערך, והרבה מהם אמרו שכשהם יבואו למקום ששם יסתדרו הם רוצים להתקשר עם בית הכנסת וכו' ומסרנו להם את הכתובת של F.R.E.E. וגם הכתובת של אנ"ש בכל מקום שהם נוסעים, וגם כן חילקנו שם את כל הנש"ק שנשאר לנו.

משם נסענו ללונדון והגענו ביום ה' בלילה.

תמונות מהפעילות:

פרופסור מוסף
באמסטרדם.

צילום כתבת 'ופרצת ז'ורנאל'

The Invasion of Europe

The following travelogue of the adventures of a Mitzvah Tank in Europe during the summer of 1975 was written by David Skirter, a young Rabbinic student. He was raised in England, where his family still resides, and studied diligently in the network of Lubavitcher Yeshivos in Paris and Israel. He is now continuing his advanced studies at Lubavitch Headquarters, in New York.

His co-Tankist, Yossie Piekarski, grew up in New York and attended various Lubavitcher educational institutions in the area. He, too, is now completing advanced studies in New York.

They teamed up to become the "first wave" in an unprecedented "invasion" of Europe; they manned the Mitzvah Tank that was to visit communities which, before the summer of 1975, had never been exposed to the Judaism that, because of its warmth and intellectual approach, has had unprecedented success world-wide. Their travelogue is not a vacation guide to Jewish spots, but rather a first-hand insight to the problems and isolation of smaller Jewish communities. Certainly, "no man is an island," and these two young men spent many weeks visiting and helping to educate Jewish "islands" all over Europe, and to help them become, again, part of the "mainland."

By David Schurder

With the inauguration of the Mitzvah Tanks in America during the winter of 5735 (1975), I began thinking about how such an idea could be adapted for use in Europe. Though some of the more established Lubavitcher communities (such as London and Paris) had Tanks of their own, they failed to do any work in many European cities. Until that time, the largest obstacle in visiting various European communities was the procuring of kosher food and accommodations. However, the use of a mobile home, complete with a refrigerator and stove, seemed to overcome that problem.

By spring, when I had finalized my plans to visit home during the summer, several people connected with the Lubavitch Youth Organization suggested that the opportunity would be perfect for spending a certain part of my visit travelling with a Mitzvah Tank. I discussed these ideas with the people at the Lubavitch Center in England, and they agreed that the summer of 1975 was ripe for a "European Invasion;" The tank could not only visit communities, but also Jewish camps and vacation spots. Progress had been made!! An idea was being developed!

The next obstacle was the raising of funds and the renting of a mobile home. The decision was made to rent the mobile home in England, since most of the literature that would be needed was available there, and what was not available could be printed in Lubavitch House in London. A mobile home was located and rented for a period of six weeks, beginning on July 6. It was small, but could easily be adapted for our needs. In the meantime, funds were slowly coming in from various cities in Europe, and the project seemed to become nearer to reality.

I booked my departure from the U.S. for the night of June 14, and my fellow-Tankist, Yossie Piekarski, was to follow two weeks later. During this time, I was to finalize arrangements in Europe and equip the tank, while Yossie would tie up all the loose ends in the U.S.

Once in England, I sat down in front of numerous maps, and began planning our intended route. I spent hours trying to choose a direct route that would include all the cities we wished to "attack." A ticket had to be purchased for a ferry-crossing from England to Calais, France, but since Lubavitch Youth in France had Tanks of their own, we had not intended to visit France. I made a booking on a ferry from Dover, England to Ostend, Belgium for July 8.

The next step was to stock up on food that would not spoil. Boxes of matzohs and plenty of canned goods were bought, sleeping bags were obtained, and I even managed to get a hold of some inflatable pillows. All the comforts of home!! I also bought some camping cutlery, plastic plates and mugs, and a few pots and pans.

The printing presses in London were kept busy preparing leaflets in various languages. They would be an immense help in explaining the various Mitzvohs that the Rebbe had been stressing. All these things were loaded, and the Tank was ready to leave, now awaiting its "tankists."

What follows is a travelogue of some of our activities from July 7 until August 15.

Yossie arrived on July 7 from New York, loaded down with candlesticks to distribute to girls and women, and more leaflets. Since I had left New York, the Rebbe had added two more Mitzvohs to his campaign. Yossie, therefore, stocked up on all available

story. She's from New York and works in an office on the corner of 5th Ave. and 42nd St, and that every day, all day long, the music from the Mitzvah Tanks on the street below blasts into her office. Now, on her vacation in Holland, she is again confronted with the same music and the same faces!! She was very impressed, though, by the fact that Lubavitch is so active all over the world. This sentiment was common with people wherever we went. People just couldn't believe that we were really there with a MITZVAH TANK!!

Before leaving Holland, we held a press conference, which helped to publicize our activities. It was a shame, though, that such publicity couldn't have been arranged in advance.

Our next destination was West Germany, but our trip there was rather drawn out, due to unforeseen circumstances. The problem started with the fact that our gas tank only held 8 gallons. Therefore, when travelling on the highway, we literally had to stop in almost every gas station! (Europe is a little different than America, in that its highways are not landscaped with gas stations!!) On the last stretch of road before the German border, we began to keep our eyes peeled for a gas station, but there were none to be found. By the time we came to the border, it was the middle of the night and our gas tank was just about empty. We enquired about an all-night gas station, but were told that the closest one was about 100 kilometers away! So, we took the second best choice. We located the nearest *closed* gas station, and parked there until the next morning, when we could fill up and be on our way.

Though my personal sentiments were against going to Germany at all, we were on a mission to help Jews wherever they could be found, so that personal feelings

couldn't be allowed to interfere. We spent two days in Hamburg, enjoying the hospitality of Mr. Kaminker. During our stay, we spoke with families privately, and in the Synagogue publicly. Not once did we encounter any Jews that had been in Germany either before or during the war. They had all come later, many from Persia.

After having been joined by a young man from Switzerland, we left Germany for Denmark. Though, normally, we would have headed straight for Copenhagen, the home of most of Denmark's Jews, we had already been informed that virtually the whole population spends the summer in a resort town, towards which we directed our Tank.

Hornbeak, about an hour's drive from Copenhagen, is a small village on the shore of the Kattegat. Much like New York's Catskill Region, it's a small village that suddenly springs into life with the arrival of the summer vacationers.

We had already contacted two families in Hornbeak, so we immediately consulted with them as to the best methods of operation. They suggested two procedures: firstly, house calls, and secondly, to park outside of the main shopping centers. The town sported a large religious population during the summer, and therefore arrangements had been made for regular deliveries of Kosher food supplies. One of the houses, in addition, was used as a shule. This same house also served as a storage area for frozen Kosher meat and other Kosher products, and was open a couple of hours a day to enable people to make their purchases.

During our stay, we met several Jews who, lacking a strong commitment to Judaism, had been eating non-Kosher food merely because they were unaware of the availability of Kosher supplies!! They were genuinely pleased to have us inform them of the hours when they could purchase their Kosher provisions.

Though not originally on our schedule, we decided to travel to Oslo, only a day away from Hornbeak. Upon arriving, though, we were dismayed to hear that most of the Jewish population spent the summer on boats off the coast! How we wished that our Tank was amphibious!! Nevertheless, we had lengthy conversation with some Israelis. One had been in Oslo for two years, and his wife taught in the singular synagogue of the city, providing virtually the only Jewish education available in the entire city!! The husband put on Tefillin for the first time in his life, while the wife promised to faithfully light candles every Friday, and to instruct her students to do the same.

By this time, we had learned our lesson, namely that the Scandinavian Inter-city highways were not built for any vehicle wider than a motorcycle. Therefore, we headed for Stockholm, Sweden, allowing ourselves plenty of time for the trip.

The major event of this leg of the journey was the heavy rainfall that accompanied us for several hours. At times, the visibility was reduced to zero, but we

"Tanking" in the Alps on the Swiss-Italian border.

literature pertaining to Kashrus and Family Purity. He also found some room to stuff his clothes.

The finishing touches were added as we hooked up a P.A. system to the Tank, and covered the outside walls with brightly-painted signs. So equipped, began a journey that was to make an impact all over Europe. We left London for Dover England on schedule: a mere 45 minutes late! We managed to arrive at the ferry 20 minutes before departure time, but the ship had not yet begun to load. A couple of hours late, the ship finally weighed anchor, and within 4 hours we were in Ostend, with the calm Channel behind us. Our D-Day had begun!!

We cleared customs after a brief search of the Tank, and headed for our first port of call, a vacation resort called Knokke, less than an hour's drive up the coast from Ostend. We headed straight for Hotel Motke, a Jewish hotel where the supervisor of the kosher kitchen was a Lubavitcher Chassid. Upon our arrival at the hotel, we encountered a group of youngsters from Antwerp, and we spoke with them for a few minutes in Hebrew. They agreed to put on Tefilin, after which we excused ourselves and went into the hotel's synagogue to pray the afternoon service. Between the afternoon and evening services, we spoke to those assembled about the Rebbe's request to learn Torah and to give charity. We were given a hotel room "on the house" and we retired for the evening.

In Knokke, there are two places where people congregate. The older people sit on chairs near the beach, and the younger people go to the tennis courts. Without intention to discriminate because of age, we went to the tennis courts. The courts there are the biggest in Europe: about sixty courts in one compound, with a restaurant in the middle. We felt that we would be able to meet more people in such a massive place. During the course of the day, we encountered many people, mostly from Brussels and Antwerp.

In the middle of the afternoon, we left Knokke and travelled an hour and a half down the coast to Kokzyde, where there was a Jewish camp. There were about 75 children in the camp, mainly from Antwerp. We told them stories and taught them songs, and generally tried to imbibe them with a little Chassidic enthusiasm. Later that evening, we left for our next stop, Brussels.

We arrived in Brussels late at night, and proceeded directly to the house of the Chief Rabbi, Rabbi Chaikin, who was expecting us. There, we took advantage of the accommodations that he offered.

Rabbi Chaikin, himself a Lubavitcher Chassid, told us that most of the Jews were out of town, on vacation. In fact, we found this to be the case in most of the cities we visited. However, we decided to stay around for the day and establish contact with those that had remained in the city. Another Lubavitcher took us to the center of town where, on a small side street, there are several Israeli restaurants. We spoke to the

A 13-year-old Dane putting on Tefilin inside the Mitzvah Tank.

proprietor of one, a Jew from Paraguay, and we put Tefilin on him and his son. We spoke about the Jewish community in general, and then allowed him to return to work. Because of the severe pressures of "Father Time", we made preparations to "take off." Before leaving, though, we encountered and spoke to quite a few Israelis.

We pulled out for Amsterdam, Holland, via Antwerp, where we stayed for a few hours. We didn't arrive in Amsterdam until very late at night. As we didn't want to disturb anyone, we parked the Tank in front of the only Lubavitcher in Amsterdam, and slept the night in the Tank.

Holland was the first country on our trip that had, until then, never been visited by a Mitzvah Tank. The idea seemed strange, but at the same time novel to many of the people we encountered. Many of them had had previous encounters with Lubavitch. Many had been approached at the Western Wall in Israel, and had been asked to put on Tefilin by Lubavitcher-Chassidim. Amsterdam is a large tourist attraction, and we also met people from all over the world.

We took advantage of a photographic exhibition of Jerusalem that was being held, and stationed our Tank there. Across the street from the exhibition was the famous Spanish-Portuguese Synagogue, several hundreds of years old. Between these two big attractions, we were sure to meet plenty of Jews!

On one of the days that we were parked in this spot, we saw a couple approaching us. The woman was holding her hands over her ears and was shouting, "No, no, no!!" in English. We could tell, from the expression on her face, that she was being humorous. We asked her what the problem was, and she told us this amusing

An Italian youth dons Tefilin for the first time.

The next morning, we crossed the Swiss-Italian border, situated at the top of the mountain, and continued our trip to Milan. When we arrived, both Yossie and I agreed that Milan looked truly like a "ghost-town." The city had virtually emptied out, as everyone had left for the mountains or the coasts. We were advised by Chief Rabbi Garelik to proceed directly to Milano Marittima, on the Adriatic coast. There, we contacted a Mr. Freedman who was vacationing there. He, in turn, put us in contact with a young Yeshiva student named Hertzell Lulyan, who studies in New York but was in Italy visiting his parents. Together with his help, and the help of the Namdar family, we spent the first few days with quite a lot of success.

Though the city contains one Kosher hotel, we visited others in the vicinity also. At one such hotel, we got into a lengthy discussion with a large group of people from West Berlin. Though they had had little personal contact with Judaism, they had read quite a bit on their own.

The novelty of the Mitzvah Tank attracts Jews, both young and old, in Rome.

We eventually broached the subject on Tefilin with them, but they responded negatively. After much argumentation, one of the group, a young man of 24, blurted out that he couldn't put on Tefilin because he hadn't ever become Bar Mitzvah!! We, in turn, suggested that we celebrate his Bar Mitzvah on the spot!! The idea appealed to the group, and they followed us into the Tank to partake of refreshments in honor of this young man's Bar Mitzvah. Afterwards, the "Bar Mitzvah man" put on Tefilin, to make the celebration complete.

Our next stop was at Forte dei Marmi, on Italy's west coast, where another Yeshiva student from New York, Zev Tauby, helped us to a great extent. A few days later, when we were ready to leave Forte dei Marmi, Zev joined us on our trip to Rome.

Rome has a fairly large Jewish community, but most of the Jews there are ignorant of Judaism. However, we found them to be more eager to learn than in any other city that we visited. For the complete duration of our stay in the Jewish area, men and women of all ages were constantly crowded around the Tank, requesting as much information as we could give them.

Our last stop in Italy was Ostia, a city about 30 miles south of Rome. Here, we encountered thousands of Russian emigrants, awaiting permission to settle in the United States. They congregate daily outside the post-office, which we, in turn, picked as a parking spot for our Tank. Virtually all the people that we met, both young and old, were eager to put on Tefilin and to find out about their heritage. When they arrive in America, we certainly hope that those organizations that work with Russian Jews will help satisfy their craving for Judaism.

Though we would have liked to spend more time in Ostia, our 6 weeks were almost at a close, and we had to begin the trek back to England. We finally arrived in England early Friday morning, the 15th of August, after a tiring but extremely rewarding 6 weeks. Hopefully, the work that we began, as the first "Tankists" in many areas, will be continued on a larger scale in the near future.

A road-side breakfast in Germany.

eventually arrived in Stockholm unscathed, though a little damp.

Once in Stockholm, we proceeded to the Jewish Community Center, where we spoke to many of the people gathered there for the various activities that were offered. We spoke to an elderly gentleman who had never put on Tefilin even though he attended Synagogue services fairly regularly. He remarked that our request for him to put on Tefilin seemed quite strange, but he obliged none the less.

The various heads of the Community Center advised us to proceed to a camp which is held annually under their auspices. The camp is located on the Island of Vadda, in a minute village called Ylansta. There, they said, we would be able to find Jews in fairly large numbers. After several hours of driving through all sorts of roads and "non-roads" we finally arrived at the camp. We were granted permission to speak for twenty minutes after the evening meal. We were informed that most of the children had virtually no knowledge of Judaism, and that no one was certain if all of them were even Jewish!! During the time allotted for our presentation, we told a story from which a moral lesson could be derived. Afterwards, all the boys over the age of 13 came into the Tank to put on Tefilin, while the girls crowded around to receive candlesticks.

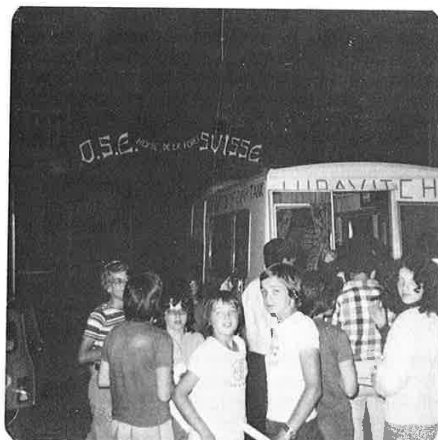
When all the interested children left the Tank, the counselors came over and asked if we were in a hurry, or if they could speak to us for a while. The result was that we conversed with the counselors for several hours. Many of their questions were cleared up, while others were not. One of their main questions was, how could they be expected NOT to compromise in Judaism, living in a country like Sweden? We explained, of course,

that NOTHING was impossible, and that many thousands of Jews the world over (even in America!!!) shared the same problem as the Jews in Stockholm, yet they were able to overcome it.

After parting with the group of counselors, we returned to Stockholm for a short time, and then started on our trek to Switzerland took much longer than planned, being that our Tank decided to break down. After a few days of procuring parts for our vehicle, we finally continued on our way.

Being greeted upon our arrival at the Swiss Jewish Community camp.

Night program in the Swiss Jewish Community camp at Morgins, Switzerland.

Upon our arrival in Zurich, we discovered that there was only one summer camp still in operation, the others having already closed for the summer. Upon the advice of the Schmerling brothers, we decided that it would be quite beneficial if we visited that camp. The fact that the camp was going to close the next day hastened our departure from the city.

The camp was run by the Swiss Jewish Community and was held at Morgins, about 100 yards from the French border in southwestern Switzerland. We arrived just in time to help transport the camp's baggage to the station, since they were planning to leave early the next morning.

After supper, the Head Counselor made a small introductory speech, after which we spoke for about 20 minutes. Later that night, we left the camp and headed for the road to Milan, Italy, via the St. Bernard mountains (either named after the dogs, or vice versa!!) With energy that must have been heaven-sent, the Tank finally reached the top of the mountains, where we spent the night. Let it suffice to say that sleeping at an altitude of over 7500 feet is quite enjoyable!!

תרגום הכתבה: הפלישה לאירופה

סיפור מסע הרפתקאות של טנק המצוות באירופה בקיץ 5791 נכתב על ידי דייוויד סקרדר, תלמיד ישיבה צעיר. הוא גדל באנגליה, - שם עדיין מתגוררת משפחתו - ושקד על לימודיו ברשת ישיבות חב"ד ליובאוויטש בפריס ובישראל. כעת הוא ממשיך את לימודיו המתקדמים במרכז הראשי של חב"ד ליובאוויטש, בניו יורק.

שותפו לטנק, יוסי פיקרסקי, גדל בניו יורק והתחנך במוסדות חינוך של שונים של חב"ד ליובאוויטש בעיר. גם הוא מסיים כעת לימודים מתקדמים בניו יורק.

הם חברו להיות "הגל הראשון" ב"פלישה" חסרת תקדים לאירופה; הם איישו את טנק המצוות וביקרו ביישובים אשר קודם לקיץ 5791 לא נחשפו מעולם ליהדות. בגלל חמימותה וגישתה האינטלקטואלית, זכתה העבודה להצלחה חסרת תקדים ברחבי העולם. המסע שלהם אינו מדריך חופשה למקומות יהודיים, אלא תובנה ממקור ראשון לבעיותיהם ובידודן של קהילות יהודיות קטנות יותר. בהחלט, "אף אחד אינו אי בודד" ושני צעירים אלו בילו שבועות רבים בביקור ועזרה בחינוך "איים" יהודיים בכל רחבי אירופה, כדי לעזור להם להפוך, שוב, לחלק מ"יבשת".

מאת: דוד סקרדר

עם השקת טנקי המצוות באמריקה במהלך חורף 5735 (1975) התחלת לחשוב כיצד ניתן יהיה להתאים רעיון כזה לשימוש גם באירופה. למרות שכמה מקהילות ליובאוויטש היותר מבוססות (כמו לונדון ופריז) היו בעלות טנקים משלהן, הן לא הצליחו לבצע שום עבודה ברבות מערי אירופה.

עד לאותה העת, המכשול הגדול ביותר בביקור בקהילות אירופיות שונות היה רכישת אוכל כשר ולינה. עם זאת, נראה כי השימוש בקרוואנים ניידים, הכוללים מקרר ותנור, התגבר על הבעיה.

באביב, כשסיימתי את תוכניותי לבקר בבית במהלך הקיץ, כמה אנשים הקשורים לארגון הצעירים של ליובאוויטש הציעו שזו תהיה הזדמנות מושלמת לניצול השהות של חלק מסוים בביקורי בביתי בלונדון, בטיול עם טנק מצוות. שוחחתי אודות רעיונות אלה עם האנשים במרכז ליובאוויטש באנגליה, והם הסכימו כי קיץ 1975 היה בשל ל"פלישה אירופאית". הטנק

יכול היה לבקר לא רק ביישובים, אלא גם במחנות יהודיים ובמקומות נופש. התקדמות הייתה!! התפתח רעיון!

המכשול הבא היה גיוס כספים והשכרת קראוון נייד. התקבלה החלטה על השכרת הקראוון הנייד באנגליה, מכיוון שרוב החומר הנדפס הנדרש היה זמין שם, ואת החסר ניתן היה להדפיס בבית ליובאוויטש בלונדון. הקראוון הנייד הושכר לתקופה של שישה שבועות, החל מה- 6 ביולי. הוא היה קטן, אך היה קל להתאים אותו לצרכים שלנו. בינתיים, אט אט נכנסו הכספים מערים שונות באירופה, ונראה היה שהפרויקט מתקרב יותר למציאות.

תזמנתי את עזיבתי מארה"ב ללילה של 14 ביוני, וחברי-הטנקיסט, יוסי פיקרסקי, אמור היה להצטרף שבועיים אחר כך. במהלך תקופה זו הייתי אמור לסיים את הסידורים באירופה ולהצטייד בכל, בעוד שיוסי טווה את כל הקצוות הרופפים בארצות הברית.

בהיותי באנגליה התיישבתי מול מספר רב של מפות והתחלתי לתכנן את המסלול המיועד שלנו. ביליתי שעות בניסיון לבחור מסלול ישיר שיכלול את כל הערים שרצינו "לתקוף". היה צורך לרכוש כרטיס למעבר במעבורת מאנגליה לקלה (Calais) שבצרפת, אך מכיוון שלצעירי ליובאוויטש בצרפת היו טנקים משלהם, לא התכוונו לבקר בצרפת. וביצעתי הזמנה במעבורת מדובר (Dover) באנגליה לאוסטנד, (Ostend) בלגיה ל 8 ביולי.

השלב הבא היה להצטייד באוכל שלא יתקלקל. קנינו חבילות של מצות ושפע של שימורים, השגנו שקי שינה ואפילו הצלחתי להשיג כמה כריות מתנפחות. כל הנוחות של הבית!! קניתי גם סכר"ם לקמפינג, צלחות פלסטיק וספלים, וכמה סירים ומחבתות.

בתי הדפוס בלונדון הוסיפו להכין עלונים בשפות שונות. הם יהוו עזרה אדירה בהסבר אודות המצוות השונות שהרבי בחר. כל הדברים האלה היו כבר מאורגנים, והטנק היה מוכן לעזוב, עכשיו רק חיכה ל"טנקיסטים" שלו. להלן תיאור מסע של כמה מפעילויותינו מה 7 ביולי ועד 15 באוגוסט.

יוסי הגיע ב 7- ביולי מניו יורק, עמוס פמוטים לחלוקה לילדות ולנשים, ועלונים נוספים. מאז שעזבתי את ניו יורק, הרבי הוסיף עוד שתי מצוות למבצעיו. לכן, יוסי הביא את הספרות הקיימת בנושא כשרות וטהרת המשפחה. הוא גם מצא מקום להניח את בגדיו.

הליטושים האחרונים נשלמו כשחברנו מערכת הגברה אל הטנק וכיסנו את הדפנות החיצוניות בשלטים שצוירו באור בוק. כה מצויד! כך החל מסע שהיה אמור להשפיע בכל רחבי אירופה.

עזבנו את לונדון לדובר אנגליה על פי לוח הזמנים: באיחור של 45 דקות בלבד! הצלחנו להגיע למעבורת 20 דקות לפני זמן היציאה, אך הספינה טרם החלה להעמיס. מספר שעות לאחר מכן הרימה הספינה עוגן, ותוך 4 שעות היינו באוסנרד, עם התעלה הרגועה מאחורינו. היום הגורלי שלנו התחיל!

שילמנו את המכס לאחר שערכו חיפוש קצר בטנק ופנינו לנמל היעד הראשון שלנו, אתר נופש בשם Knokke, פחות משעה נסיעה במעלה החוף מאוסטנד. פנינו היישר למלון מוטקה, מלון יהודי בו המשגיח על המטבח הכשר היה חסיד ליובאוויטש. בבואנו למלון נתקלנו בקבוצת ילדים מאנטוורפן ושוחחנו איתם מספר דקות בעברית. הם הסכימו להניח תפילין, ואחרי זה פטרנו עצמנו ונכנסנו לבית הכנסת של המלון להתפלל תפילת מנחה. בין תפילות מנחה וערבית שוחחנו עם הנאספים על בקשת הרבי ללמוד תורה ולתת צדקה. קיבלנו חדר במלון "על חשבון הבית" ופרשנו למנוחת ערב.

בקנוקה ישנם שני מקומות בהם אנשים מתכנסים. האנשים המבוגרים יושבים על כסאות ליד החוף, והצעירים יותר הולכים למגרשי הטניס. ללא כוונה להפלות בגלל גיל, הלכנו למגרשי הטניס. מגרשי הספורט שם הם מהגדולים באירופה: כשישים מגרשי ספורט במתחם אחד, עם מסעדה באמצע. הרגשנו שנוכל לפגוש יותר אנשים במקום כה הומה. במהלך היום נתקלנו באנשים רבים, בעיקר מבריסל ואנטוורפן.

באמצע אחר הצהריים עזבנו את קנוקה ונסענו כשעה וחצי במורד החוף לקוקזייד (Kokzyde), שם היה מחנה יהודי. במחנה היו בערך 75 ילדים, בעיקר מאנטוורפן. סיפרנו להם סיפורים ולימדנו אותם שירים, ובאופן כללי ניסינו להחדיר בהם במעט התלהבות חסידית. מאוחר יותר באותו ערב, יצאנו לתחנה הבאה שלנו, בריסל.

הגענו לבריסל בשעת לילה מאוחרת והמשכנו היישר לביתו של הרב הראשי, הרב חייקין, שציפה לבואנו. שם, ניצלנו את יתרונותיה של האכסניה שהוא הציע.

הרב חייקין, בעצמו חסיד ליובאוויטש, אמר לנו שרוב היהודים היו מחוץ לעיר, בחופשה. למעשה, מצאנו שזה המצב ברוב הערים בהן ביקרנו. עם זאת, החלטנו להישאר בסביבה במשך היום וליצור קשר עם אלה שנשארו בעיר. חסיד ליובאוויטש אחר לקח אותנו למרכז העיר שם ברחוב צדדי קטן ישנם כמה מסעדות ישראליות. דיברנו עם הבעלים של אחד מהם, יהודי מפרגוואי, והנחנו איתו תפילין וכן עם בנו. דיברנו על הקהילה היהודית בכלל

ואז אפשרנו לו לחזור לעבודה. בגלל הלחצים החמורים של "שעון החול", נערכנו "להמריא". לפני שעזבנו, פגשנו ודיברנו עם לא מעט ישראלים.

המשכנו לאמסטרדם (Amsterdam), הולנד, דרך אנטוורפן, שם שהינו מספר שעות. לא הגענו לאמסטרדם אלא מאוחר מאוד בלילה. ומכיוון שלא רצינו להפריע לאף אחד, החנינו את הטנק מול ביתו של חסיד ליובאוויטש היחיד באמסטרדם והעברנו את הלילה בטנק.

הולנד הייתה המדינה הראשונה בטיולנו שעד כה מעולם לא ביקר בה טנק המצוות. הרעיון נראה מוזר, אך באותו הזמן גם נורמלי לרבים מהאנשים שנתקלנו בהם. לרבים מהם היו מפגשים קודמים עם ליובאוויטש. רבים פנו לכותל המערבי בישראל והתבקשו להניח תפילין על ידי חסידי ליובאוויטש. אמסטרדם היא אטרקציה תיירותית גדולה, ופגשנו גם אנשים מכל העולם.

ניצלנו תערוכת צילומים של ירושלים שהתקיימה והצבנו שם את הטנק שלנו. ממול לתערוכה נמצא בית הכנסת הספרדי - פורטוגזי המפורסם, בן כמה מאות שנים. בין שני האטרקציות הגדולות הללו, מובטחים היינו לפגוש שפע של יהודים!

באחד הימים שחנינו במקום הזה ראינו זוג מתקרב אלינו. האישה החזיקה את ידיה על אוזניה וצעקה "לא, לא, לא!!" בשפה האנגלית. יכולנו לספר מההבעה על פניה, שהיא הייתה הומוריסטית. שאלנו אותה מה הבעיה והיא השיבה לנו בסיפור משעשע. היא מניו יורק ועובדת במשרד בפינת השדרה החמישית ורחוב הארבעים ושתיים, ושכל יום, כל היום, המוזיקה מטנקי המצוות של ליובאוויטש ברחוב למטה פורצת למשרדה. עכשיו, בחופשה שלה בהולנד, היא שוב מתעמתת עם אותה מוזיקה ואותם הפרצופים!! עם זאת, היא התרשמה מאוד מהעובדה שליובאוויטש כל כך פעילה בכל העולם. רגש זה היה נפוץ אצל אנשים רבים לאן שהלכנו. אנשים פשוט לא יכלו להאמין שאנחנו באמת שם עם טנק המצוות!

לפני שעזבנו את הולנד קיימנו מסיבת עיתונאים, שעזרה לפרסם את פעילותנו. אבל חבל שפרסום כזה לא היה יכול להיות מסודר מראש.

היעד הבא שלנו היה מערב גרמניה, אבל טיולנו לשם חרג מכל דמיון, בגלל נסיבות בלתי צפויות. הבעיה התחילה בכך שמיכל הדלק שלנו החזיק רק שמונה גלונים של דלק. לכן, כשנסענו בכביש המהיר, היינו חייבים ממש לעצור כמעט בכל תחנת דלק! (אירופה קצת שונה מאמריקה, מכיוון שהכבישים המהירים שלה אינם משופעים בתחנות דלק!) בקטע דרך הדרך האחרון לפני הגבול הגרמני, התחלנו לשמור על עינינו ערניות לתחנת דלק,

אך הן לא היו בנמצא. כשהגענו לגבול זה היה אמצע הלילה ומיכל הדלק שלנו היה כמעט ריק. ביררנו על תחנת דלק במשך כל הלילה, אך נאמר לנו שהקרוב ביותר נמצא כמאה קילומטרים משם! אז, לקחנו את האפשרות האחרת שעמדה בפנינו. איתרנו את תחנת הדלק הסגורה הקרובה ביותר, וחנינו שם עד למחרת בבוקר, כשהיינו יכולים לתדלק ולהמשיך בדרכנו.

למרות שהרגשות האישיים שלי היו נגד לנסוע בכלל לגרמניה, היינו בשליחות לעזור ליהודים באשר הם ימצאו, כך שאי אפשר היה לאפשר לרגשות אישיים להפריע. בילינו יומיים בהמבורג נהנים מאירוחו של מר קמינקר. במהלך שהותנו דיברנו עם משפחות באופן פרטי ובבית הכנסת בפומבי. לא פעם אחת נתקלנו ביהודים שלא היו מגרמניה לא לפני המלחמה ולא במהלכה. כולם הגיעו אחר כך, מהם רבים מפרס.

לאחר שהצטרף אלינו צעיר משוויץ, עזבנו את גרמניה לדנמרק. אם כי באופן ראשוני אמורים היינו לפנות היישר לקופנהגן, ביתם של מרבית יהודי דנמרק - כבר התבררנו כי כמעט כל האוכלוסייה מבלה את הקיץ בעיירת נופש, אליה כיוונו את הטנק שלנו.

הורנבייק, (Hornbaek) כשעה נסיעה מקופנהגן, הוא כפר קטן על שפת הים קטגאט (Kattegat). בדומה לאזור Catskill של ניו יורק, באופן שפתאום כפר קטן מתעורר לחיים עם בואם של הנופשים בקיץ.

כבר יצרנו קשר עם שתי משפחות בהורנבייק, וכעת התייעצנו איתן באשר לשיטות הפעולה הטובות ביותר. הם הציעו שני דרכים: ראשית, ביקורי בית, ושנית, לחנות את הטנק מחוץ למרכזי הקניות העיקריים. העיר הציגה לראווה אוכלוסייה דתית גדולה במהלך הקיץ, ולכן נערכו סידורים למשלוחים של אספקת מזון כשרה. בנוסף, אחד הבתים, שימש כבית כנסת. אותו בית שימש גם אזור אחסון לבשר כשר קפוא ומוצרים כשרים אחרים, והוא היה פתוח מספר שעות ביום כדי לאפשר לאנשים לבצע את הרכישות שלהם.

במהלך שהותנו פגשנו כמה יהודים, חסרי מחויבות חזקה ליהדות, שנכשלו באוכל לא כשר רק מכיוון שלא היו מודעים לזמינות האספקה ה כשרה! הם שמחו באמת על כך שנודיע להם על השעות בהן יוכלו לרכוש את מוצרי הכשרות לצריכתם.

אף על פי שבמקור לא היה זה בלוח הזמנים שלנו, החלטנו לנסוע לאוסלו, רק יום אחד מההורנבייק אך עם הגעתנו, הצטערנו לשמוע שרוב האוכלוסייה היהודית בילתה את הקיץ על סירות בחוף! איך רצינו שהטנק

שלנו יהיה אמפיבי! עם זאת, ניהלנו שיחות ארוכות עם כמה ישראלים. אחד היה באוסלו במשך שנתיים, ואשתו לימדה בבית הכנסת היחיד של העיר, והעניקה כמעט את החינוך היהודי היחיד הקיים בעיר כולה!! הבעל הניח את התפילין לראשונה בחייו, ואילו האישה הבטיחה נאמנה להדליק נרות בכל יום שישי, וכן להורות לתלמידיה לעשות את אותו הדבר.

בשלב זה למדנו את הלך שולנו, כלומר כי הכבישים הבין - עירוניים הסקנדינביים לא בנויים לשום רכב יותר מאשר אופנוע. לכן, פנינו לשטוקהולם שבדיה, ובכך מאפשרים לעצמנו זמן רב לטיול.

האירוע המרכזי בחלק זה של המסע היו הגשמים הכבדים שליוו אותנו במשך מספר שעות. לעיתים הראות הצטמצמה לאפס, אך בסופו של דבר הגענו לשטוקהולם ללא פגע, אם כי מעט ספוגים.

בהגיענו לשטוקהולם המשכנו למרכז הקהילתי היהודי, ושוחחנו עם רבים מהאנשים שהתאספו שם לפעילויות השונות שהוצעו. דיברנו עם ג'נטלמן קשיש שמעולם לא הניח תפילין למרות שהוא השתתף בתפילות בית הכנסת באופן קבוע למדי. הוא העיר כי בקשתנו ממנו להניח תפילין נראתה די מוזרה, אך הוא הסכים בכל זאת.

ראשי המרכז הקהילתי המליצו לנו להמשיך למחנה המתקיים מדי שנה בחסותם. המחנה ממוקם באי ואדדה, (Vadda) בכפר צר שנקרא ילנסטה (Ylansta). שם, אמרו, נוכל למצוא יהודים במספרים גדולים למדי. לאחר מספר שעות של נסיעה בכל מיני "דרכים לא דרכים" הגענו סוף סוף למחנה. קיבלנו אישור לדבר במשך עשרים דקות אחרי ארוחת הערב. התבשרנו כי לרוב הילדים אין כמעט שום ידע ביהדות, וכי אף אחד לא היה בטוח אם כולם אפילו יהודים! במהלך הזמן המוקצב לנוכחותנו, סיפרנו סיפור שממנו ניתן ללמוד שיעור מוסר. לאחר מכן, כל הנערים מעל גיל שלוש עשרה נכנסו לטנק בכדי להניח תפילין, בעוד הבנות הצטופפו כדי לקבל פמוטים.

כשעזבו כל הילדים המתעניינים את הטנק, ניגשו המדריכים ושאלו אם אנחנו ממהרים, או שהם יכולים לדבר איתנו לזמן מה. התוצאה הייתה ששוחחנו עם המדריכים במשך מספר שעות. רבות משאלותיהן נענו ואילו אחרות לא. אחת השאלות העיקריות שלהם הייתה, כיצד ניתן לצפות מהם לא להתפשר ביהדות, כשהם מתגוררים במדינה כמו שבדיה? הסברנו, כמובן, שום דבר הוא לא בלתי אפשרי, וכי אלפי יהודים רבים ברחבי העולם (אפילו באמריקה!) חלקו את אותה הבעיה כמו היהודים בשטוקהולם, ובכל זאת הם הצליחו להתגבר עליה.

לאחר הפרידה מקבוצת המדריכים, חזרנו לשטוקהולם לזמן קצר ואז התחלנו את מסענו לשוויץ שארך הרבה יותר זמן מהמתוכנן, היות והטנק שלנו החליט להישבר. לאחר מספר ימים של רכישת חלקים לרכבנו, המשכנו סוף סוף בדרכנו.

עם הגעתנו לציריך גילינו כי נותר רק מחנה קיץ אחד פעיל, האחרים כבר נסגרו לקיץ. בעצתם של האחים שמרלינג, החלטנו שזה יהיה מועיל אם נבקר במחנה ההוא. העובדה שהמחנה עמד להיסגר למחרת, האיצה את עזיבתנו מהעיר.

המחנה נוהל על ידי הקהילה היהודית בשוויץ ונערך במורגינס, (Morgins) כמאה מטרים מהגבול הצרפתי בדרום מערב שוויץ. הגענו בדיוק בזמן כדי לעזור בהובלת המטען של המחנה לתחנה, מכיוון שהם תכננו לצאת מוקדם בבוקר למחרת.

לאחר ארוחת הערב, המדריך הראשי נשא נאום הכירות קצר שלאחריו דיברנו כ-20 דקות. מאוחר יותר באותו לילה, עזבנו את המחנה ופנינו לכביש לכיוון מילאנו, איטליה, דרך מעבר סנט ברנרד - (הנקרא על שם גזע הכלבים, או להפך!) באנרגיה שנשלחה בוודאי מגן עדן, הטנק הגיע סוף סוף לראש ההרים, שם בילינו את הלילה. די בכך לומר ששינה בגובה של מעל 7500 רגל זה חוויה די מהנה!

למחרת בבוקר, חצינו את הגבול השוויצרי - איטלקי, שנמצא בראש ההר, והמשכנו בנסיעה למילאנו. כשהגענו, גם יוסי וגם אני הסכמנו שמילאנו נראית באמת כמו "עירת רפאים". העיר התרוקנה כמעט מכיוון שכולם יצאו להרים או לחופים. הומלץ לנו על ידי הרב הראשי הרב גרליק להמשיך ישירות למקום בשם מילאנו מריטימה, על החוף האדריאטי. שם פנינו למר פרידמן שנפש שם. הוא, בתורו, קשר אותנו עם תלמיד ישיבה צעיר בשם הרצל לוליאן, שלמד בניו יורק אך ביקר באיטליה את הוריו. יחד עם עזרתו, ועזרת משפחת נמדר בילינו את הימים הראשונים בהצלחה רבה למדי.

למרות שהעיר מכילה מלון כשר אחד, ביקרנו גם במלונות אחרים בסביבה. במלון אחד כזה נכנסנו לדיון ארוך עם קבוצה גדולה של אנשים ממערב ברלין. אף על פי שהיה להם רק מעט קשר אישי עם היהדות, הם קראו וידעו לא מעט בעצמם.

בסופו של דבר דיברנו איתם אודות נושא הנחת תפילין, אך הם השיבו בשלילה. לאחר ויכוחים רבים, אחד מהקבוצה, צעיר בן 24, פלט שהוא לא יכול היה להניח תפילין כי הוא מעולם לא חגג בר מצווה! אנחנו, בתורנו,

התחלנו לחגוג את בר המצווה שלו בו במקום! הרעיון הלהיב את הקבוצה והם הלכו אחרינו אל הטנק כדי לקחת כיבוד לכבוד בר המצווה של הצעיר הזה. לאחר מכן "נער בר המצווה", הניח את התפילין, כדי להשלים את החגיגה.

התחנה הבאה שלנו הייתה בפורטה דיי מרמי, (Forte dei Marmi) בחוף המערבי של איטליה, שם אברך נוסף מניו יורק, זאב טאובי, עזר לנו במידה רבה. כמה ימים אחר כך, כשהיינו מוכנים לעזוב את פורטה דיי מרמי, הצטרף אלינו זאב למסענו לרומא.

ברומא יש קהילה יהודית גדולה למדי, אך מרבית היהודים אינם בקיאים ביהדות. עם זאת, מצאנו אותם להוטים ללמוד יותר מאשר בכל עיר אחרת בה ביקרנו. במשך כל זמן שהותנו שם הגברים והנשים היהודיים בכל הגילאים סבבו והתגודדו כל הזמן סביב הטנק ובקשו לקבל מידע רב ככל שיכולנו לספק להם.

התחנה האחרונה שלנו באיטליה הייתה אוסטיה, (Ostia) עיר שנמצאת בערך שלושים מיילים דרומית לרומא. כאן, נתקלנו באלפי מהגרים רוסים, מחכים לאישור להגר לארצות הברית. הם מתכנסים מדי יום מחוץ לסניף הדואר, אשר אנו, בתורנו, בחרנו כמקום חניה לטנק שלנו. כמעט כל האנשים שפגשנו, צעירים ומבוגרים כאחד, היו להוטים להניח תפילין ולברר על מורשתם. כאשר הם מגיעים לאמריקה, אנו בהחלט מקווים כי אותם ארגונים העובדים עם יהודי רוסיה יסייעו לספק את תשוקתם ליהדות.

למרות שהיינו רוצים לבלות יותר זמן באוסטיה, ששת השבועות שלנו כמעט והגיעו לסיימם, והיינו צריכים להתחיל במסע חזרה לאנגליה. הגענו לבסוף לאנגליה מוקדם בבוקר יום השישי, ה- 15 באוגוסט, אחרי שישה שבועות מעייפים אך מתגמלים במיוחד. אני מקווה שהעבודה שהתחלנו כ'טנקיסטים' הראשונים באזורים רבים, תימשך בקנה מידה גדול יותר בעתיד הקרוב.

